T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | ORTAOKUL | DERS KİTABI

MÜZİK ORTAOKULU

Müziksel İşitme Okuma ve Yazma

5. Sınıf

ORTAOKUL
MÜZİK ORTAOKULU

Müziksel İşitme Okuma ve Yazma

5. Sınıf
Ders Kitabı

Yazarlar

Bulut BİLGİNOĞLU
Murat ÖKDEMİR
Nur KARAGÜLLÜ
Özge AYSU
Yeşim UZUNHASANOĞLU

DEVLET KİTAPLARI
Kitabın Basıldığı Matbaa Adı, 2024

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI NO ..... : .....
DERS KİTAPLARI DİZİSİ NO ..... : .....

Editör
Doç.Dr. Ozan BELGE

Dil Uzmanı
Tülay PEKŞEN

Görsel Tasarımcı
Aslıhan YAKUT
Cem ŞAHİN
Feyza DAĞISTANLI
İsmail ERBAŞ

Çoklu Ortam Tasarımcısı
Esra TANRISEVER
Oktay OKUMUŞ
Pınar ACAROĞLU
Serter ŞİMŞEK

Program Geliştirme Uzmanı
Aylin ALTINIŞIK AKGÖZ

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Aydemir KELEŞ

Rehberlik Uzmanı
Ahmet ALİŞ

ISBN .....-.....-.....-.....

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının ..... tarih ve..... sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

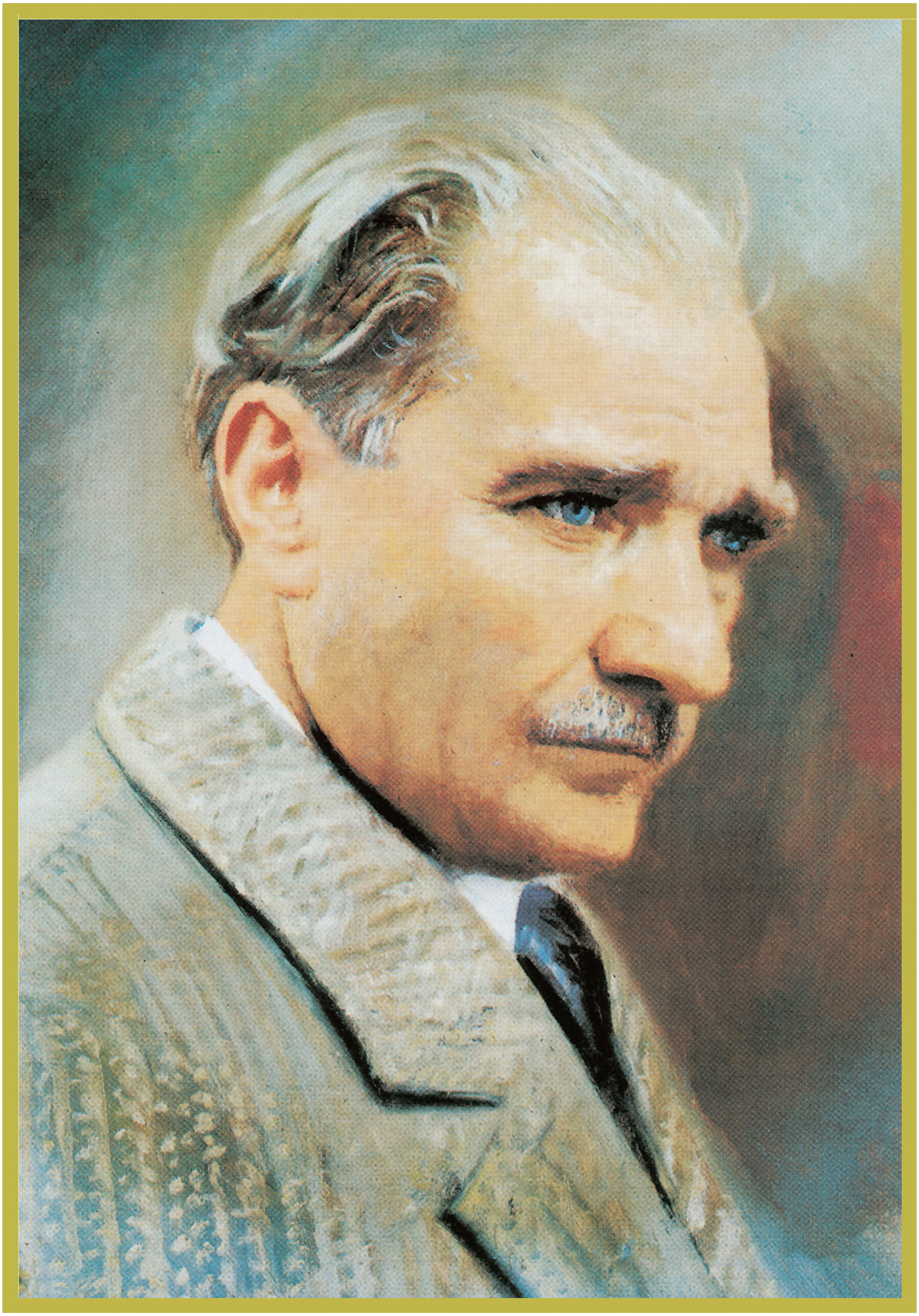
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Kitap Tanıtımı ____ 8

1. Tema

TAM DÖRTLÜLER-1 ____ 10

1.1. ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ YAZABİLME ____ 12
1.2. ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ OKUYABİLME ____ 20
1.3. ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ İŞİTEBİLME ____ 23
1. Tema Sonu Değerlendirme Soruları ____ 28

2. Tema

TAM DÖRTLÜLER-2 ____ 30

2.1. RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ YAZABİLME ____ 32
2.2. RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ OKUYABİLME ____ 41
2.3. RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ İŞİTEBİLME ____ 45
2. Tema Sonu Değerlendirme Soruları ____ 50

3. Tema

TAM BEŞLİLER-1 ____ 52

3.1. ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ YAZABİLME ____ 54
3.2. ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ OKUYABİLME ____ 62
3.3. ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ İŞİTEBİLME ____ 65
3. Tema Sonu Değerlendirme Soruları ____ 70

4. Tema

TAM BEŞLİLER-2 ____ 72

4.1. RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ YAZABİLME ____ 74
4.2. RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ OKUYABİLME ____ 82
4.3. RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ İŞİTEBİLME ____ 85
4. Tema Sonu Değerlendirme Soruları ____ 90

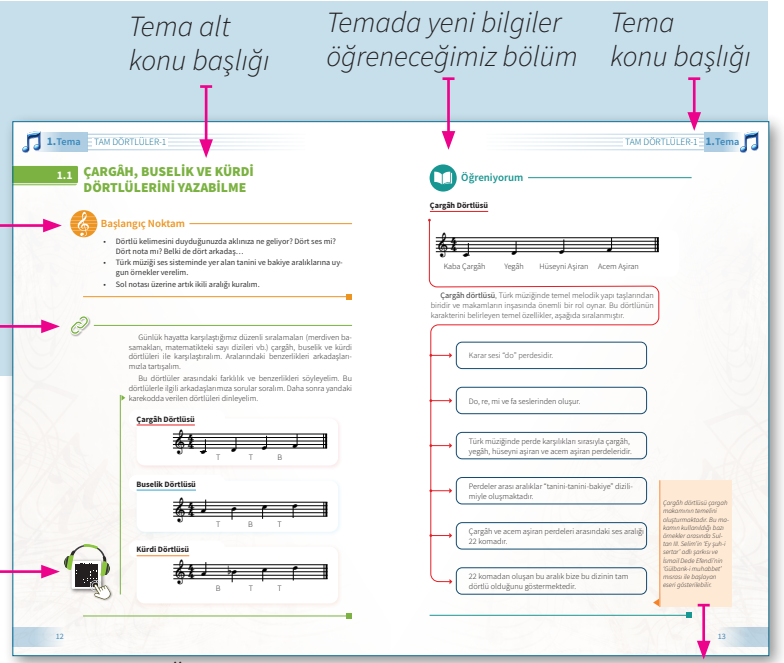
Sözlük ____ 92
Kaynakça ____ 93
Cevap Anahtarı ____ 93
Eser Kaynakçası ____ 93
Görsel ve Genel Ağ Kaynakçası ____ 93
Türkiye'nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası ____ 94
Türk Dünyası Haritası ____ 95

Kitap Tanıtımı

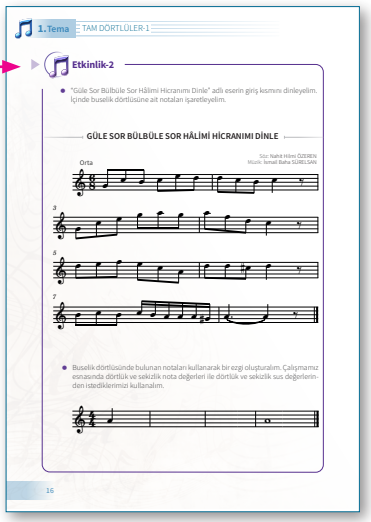
Kitap temalardan oluşmaktadır. Her tema başında tema kapak sayfası yer almaktadır.

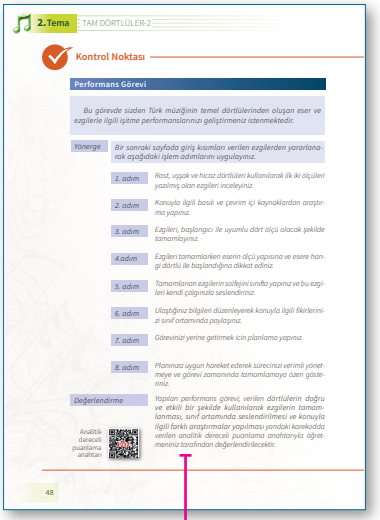
Tema kapaklarında ilgili tema adı, tema alt konu başlıkları, öğrenilecek kavramlar, öğrenciden beklenen öğrenme hedefleri yer almaktadır. Tema sonunda ise öğrenciden beklenen görev ya da sorumluluklar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca her temanın başına konu ile ilgili olarak hazırlanan sunum ve diğer e-içeriklere ulaşmak amacıyla karekodlar yerleştirilmiştir.

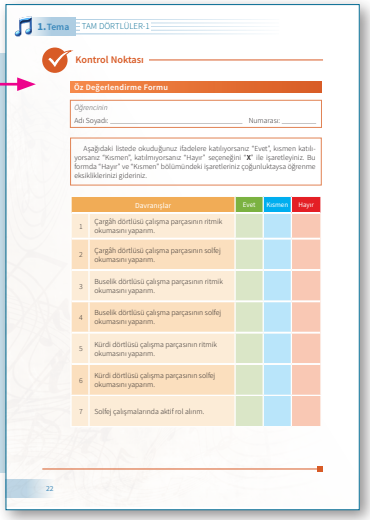
Temada öğreneceklerimizi günlük hayatımızla ilişkilendirdiğimiz bölümdür. Kitap genelindeki "Etkinlik" çalışmalarına tema içinde verilen sıra numarası (Çalışmanın başladığı yer " ▶ " sembolü ile tema rengine uygun olarak gösterilmiştir)

Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendiren veya verilen görevleri açıklayan metin alanları

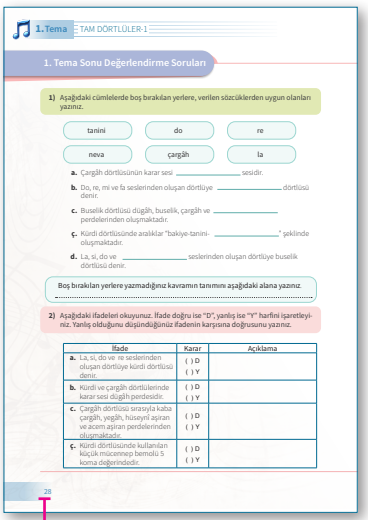
Konu sonlarında "Kontrol Noktası" adıyla öğrenilenleri pekiştirme amacıyla çalışma yapılabilecek alan

Kitap genelinde verilen karekodlarda kitaba ait e-içeriklerin yer aldığı alan (Bu karekodlara akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak ulaşılabilir)

Her temanın sonunda öğrencinin bilgi, beceri ve değer kazanımlarını ölçmek, kendi öğrenme sürecini değerlendirmesini sağlamak amacıyla düzenlen tema sonu değerlendirme alanı

Kitap sayfa numarası

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

"Başlarken" alanı

"Düşünüyorum" alanı

"Öğrenme" alanı

"Etkinlik" alanı

"Kontrol Noktası" alanı

"Yazma" alanı

1. Tema

TAM DÖRTLÜLER-1

Tema karekodu

Temanın özetini içeren karekod

1.1 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ YAZABİLME

1.2 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ OKUYABİLME

1.3 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ İŞİTEBİLME

Anahtar Kavramlar

- artık ikili
- bakiye
- buselik
- büyük mücennep
- çargâh
- hicaz
- koma
- küçük mücennep
- kürdi
- perde
- rast
- ses
- tanini
- uşşak

Bu temada sizden;

- çargâh, buselik ve kürdi dörtlülerini yazabilmeniz,
- çargâh, buselik ve kürdi dörtlülerini okuyabilmeniz,
- çargâh, buselik ve kürdi dörtlülerini işitebilmeniz

beklenmektedir.

Başlarken

Bu temada geleneksel Türk müziğinin temel taşlarından olan dörtlüleri keşfedeceğiz.

- Doğada hangi sesler Türk müziğindeki makamların hissettirdiği duyguları anlatır? Örneğin bir dere sesi hangi dörtlü aralığa benzeyebilir?
- Güneş doğarken hissettikleriniz Türk müziğindeki hangi dörtlü dizi ile uyum sağlayabilir?
- Bir müzik yolculuğuna çıksaydık Türk müziğinde hangi dörtlü bizi farklı bir yere götürürdü?
- Bir şarkı yazıyor olsaydık Türk müziğindeki hangi dörtlü aralığı tercih ederdik? Neden?

1.1 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ YAZABİLME

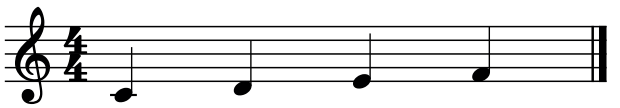
Başlangıç Noktam

- Dörtlü kelimesini duyduğunuzda aklımıza ne gelir? Dört ses mi, dört nota mı?
- Türk müziği ses sisteminde yer alan tanini ve bakiye aralıklarına uygun örnekler verelim.
- Sol notası üzerine artık ikili aralığı oluşturalım.

Düşünüyorum

Günlük hayatta karşılaştığımız düzenli sıralamaları (merdiven basamakları, matematikteki sayı dizileri vb.) çargâh, buselik ve kürdi dörtlüleri ile karşılaştıralım. Bu dörtlüler arasındaki farklılık ve benzerlikleri tartışalım. Bu dörtlülerle ilgili arkadaşlarımıza sorular soralım. Arkadaşlarımızla dayanışma içinde çalışmak, onların fikirlerine saygı göstermek doğru cevaplara ulaşabilmemizi kolaylaştıracaktır. Daha sonra aşağıdaki karekodlarda verilen dörtlüleri dinleyelim.

Çargâh Dörtlüsü

Buselik Dörtlüsü

Kürdi Dörtlüsü

Öğreniyorum

Çargâh Dörtlüsü

Çargâh dörtlüsü, Türk müziğinde temel melodik yapı taşlarından biridir ve makamların inşasında önemli bir rol oynar. Bu dörtlünün karakterini belirleyen temel özellikler aşağıda sıralanmıştır.

- Karar sesi **do** perdesidir.
- **Do, re, mi** ve **fa** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **çargâh, yegâh, hüseynî aşiran** ve **acem aşiran** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **tanini-tanini-bakiye** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Çargâh ve acem-aşiran perdeleri arasındaki ses aralığı **22 koma**dır.
- 22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam dörtlü** olduğunu göstermektedir.

Çargâh dörtlüsü, çargâh makamının temel yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu makamın karakteristik özelliklerini incelemek amacıyla Muallim İsmail Hakkı Bey'in "Çargâh Marşı", Tamburi Küçük Osman Bey'in "Çargâh Peşrevi", Nida Tüfekçi'nin derlemiş olduğu "Altın Hızma Mülayim" ve Ümit Tokcan'ın derlediği "Hekimoğlu Derler Benim Aslıma" adlı eserler örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu eserler, güvenli ağ üzerinden incelenebilir. Ayrıca "T-T-B" dizilimi yalnızca kaba çargâh perdesi üzerine değil, farklı perde düzenleri üzerine de uygulanarak çeşitli çargâh dörtlüleri oluşturulabilmektedir.

Müziği Çözümlüyorum-1

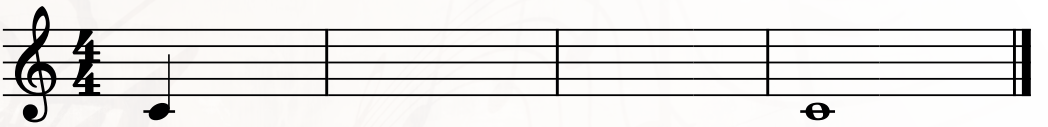
- Aşağıda notaları verilen “Hekimoğlu Derler Benim Aslıma” türküsünü yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Türküde yer alan çargâh dörtlüsüne ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

HEKİMOĞLU DERLER BENİM ASLIMA

Derleyen: Ümit TOKCAN

- Çargâh dörtlüsünde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük ve sekizlik nota değerleri ile birlik, dörtlük ve sekizlik sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Buselik Dörtlüsü

Buselik dörtlüsü; Türk musikisinde dört sesin oluşturduğu, karakteristik bir başka melodik dizidir. **Dügâh perdesi**nden başlayarak **neva perdesi**ne kadar çıkan bir dörtlüdür.

- Karar sesi **dügâh (la)** perdesidir.
- Sırasıyla **la, si, do** ve **re** seslerinden oluşur.
- Buselik dörtlüsü seslerinin Türk müziğindeki perde karşılıkları sırasıyla **dügâh, buselik, çargâh** ve **neva** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **tanini-bakiye-tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Dügâh ve neva perdeleri aralıkları toplamı çargâh dörtlüsünde olduğu gibi **22 koma**dır.
- 22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam dörtlü** olduğunu göstermektedir.

Buselik dörtlüsü, buselik makamının temelini oluşturmaktadır. Bu makamın kullanıldığı bazı örnek eserler arasında Sultan III. Selim'e ait "Bir pür-cefâ hoş dilberdir" adlı şarkı ile İsmail Dede Efendi'nin "Zülfündedir benim baht-ı siyâhım" mısrası ile başlayan bestesi yer almaktadır. Söz konusu eserler, güvenli ağ üzerinden incelenebilir. Ayrıca "T-B-T" dizilimi yalnızca buselik perdesi üzerinde değil, farklı perde başlangıçlarında da kurgulanarak makamın alternatif yapıları elde edilebilir.

Müziği Çözümlüyorum-2

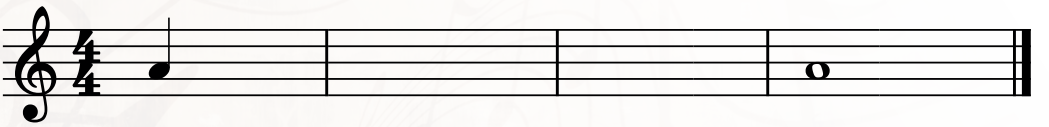
- Aşağıda notaları verilen “Güle Sor Bülbüle Sor Hâlimi Hicranımı Dinle” adlı eserin giriş kısmını yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserin içinde buselik dörtlüsüne ait notaları yuvarak içine alarak işaretleyelim.

GÜLE SOR BÜLBÜLE SOR HÂLİMİ HİCRANIMI DİNLE

Söz: Nahit Hilmi ÖZEREN
Müzik: İsmail Baha SÜRELSAN

- Buselik dörtlüsünde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük ve sekizlik nota değerleri ile birlik, dörtlük ve sekizlik sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Kürdi Dörtlüsü

Kürdi dörtlüsü yapı olarak **buselik dörtlüsü**ne benzer ama 2. derecesi (buselikte tam ses olan aralık) burada **yarım ses**tir. Yani kürdi dörtlüsü de dört seslidir ama aralıkları farklıdır.

- Karar sesi **dügâh (la)** perdesidir.
- Sırasıyla **la, si bemol, do** ve **re** seslerinden oluşmaktadır.
- Bu seslerin Türk müziği perde karşılıkları ise sırasıyla **dügâh, kürdi, çargâh** ve **neva** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **bakiye-tanini-tanini** şeklinde oluşmaktadır.
- Dügâh ve neva perdeleri aralıkları toplamı çargâh dörtlüsünde olduğu gibi **22 koma**dır.
- 22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam dörtlü** olduğunu göstermektedir.

Kürdi dörtlüsünde olan la ve si notaları, doğal hâli ile 1 tam sestir (tanini). Tanini aralığını kürdi yapısına uygun hâle getirmek için si notası küçük mücennep bemolü alır. Böylelikle buselik dörtlüsündeki "tanini-bakiye-tanini (T-B-T)" aralıkları, kürdi dörtlüsündeki "bakiye-tanini-tanini (B-T-T)" aralıklarına dönüşür. Ayrıca "B-T-T" dizilimi yalnızca farklı perde düzenleri üzerine de uygulanarak çeşitli kürdi dörtlüleri oluşturulabilmektedir. Özellikle Hâfız Rifat Süleyman Efendi'nin muhammes usulündeki bestesi ve Tab'î Mustafa Efendi'nin hafif usulündeki eseri kürdi makamının karakteristik yapısını yansıtan önemli örnekler arasındadır. Söz konusu eserler, güvenli ağ üzerinden incelenebilir.

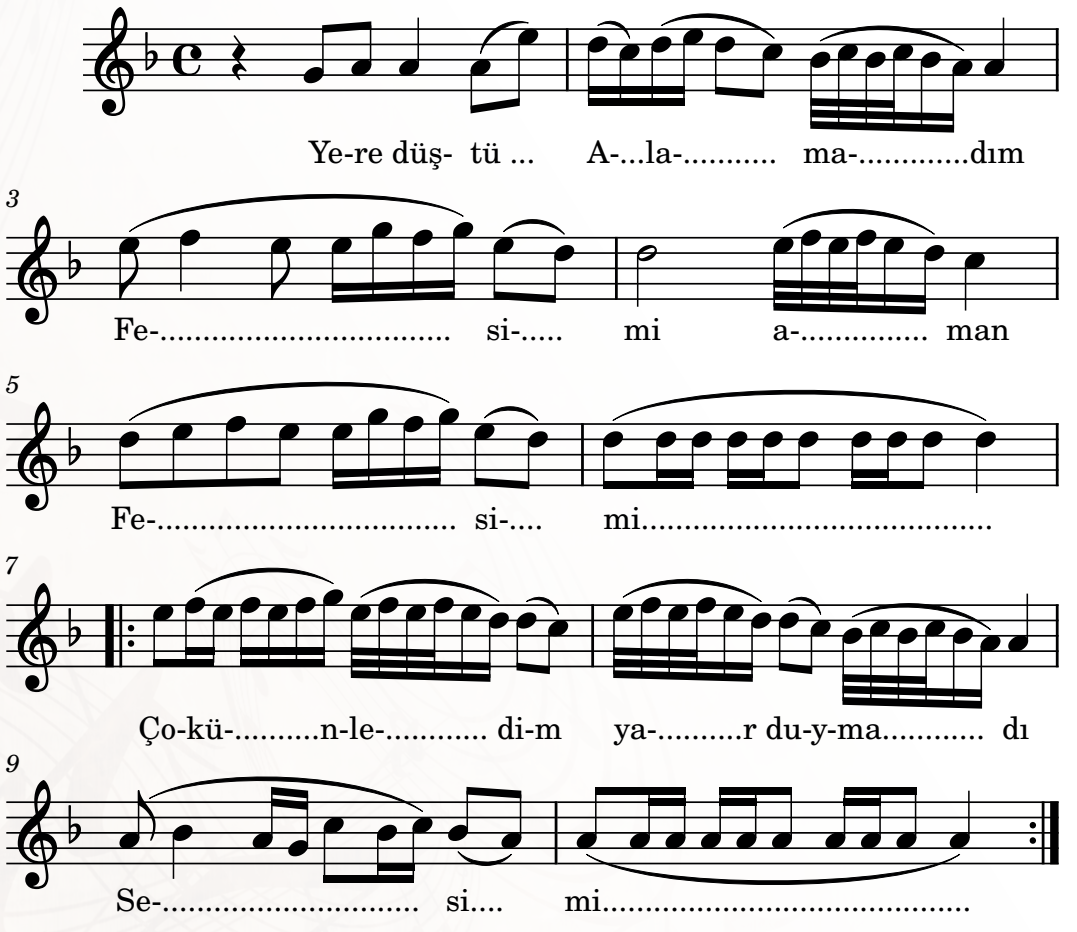
Müziği Çözümlüyorum-3

- Aşağıda notaları verilen "Yere Düştü Alamadım Fesimi" adlı eseri yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserin içinde kürdi dörtlüsüne ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

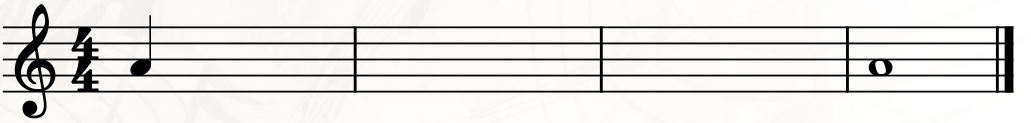
YERE DÜŞTÜ ALAMADIM FESİMİ

Orta

Derleyen: Osman ÖZDENKÇİ

- Kürdi dörtlüsünde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük ve sekizlik nota değerleri ile birlik, dörtlük ve sekizlik sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Kontrol Noktası

- Aşağıdaki tabloda yer alan açıklamaları okuyunuz. Verilen açıklamaların ait olduğu dörtlü dizisi alanını "✓" ile işaretleyiniz.

		Dörtlü Dizileri		
		Çargâh Dörtlüsü	Buselik Dörtlüsü	Kürdi Dörtlüsü
Açıklamalar	Küçük mücennep bemolü yer alır.			
	Çargâh perdesinden başlar.			
	Dügâh perdesinden başlar.			
	Aralıkları kalından inceye T-B-T şeklindedir.			
	Aralıkları inceden kalına T-T-B şeklindedir.			
	Aralıkları kalından inceye B-T-T şeklindedir.			
	22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin tam dörtlü olduğunu göstermektedir.			

Doğru işaretlemediğiniz alan ile ilgili öğretmeninizden veya arkadaşlarınızdan geri bildirim alarak öğrenme eksikliğinizi tamamlayınız.

1.2 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ OKUYABİLME

Başlangıç Noktam

- Çargâh, buselik veya kürdi dörtlüsü ile ilgili bildiklerimizi arkadaşlarımıza söyleyelim.
- Daha önceden duyduğumuz makam isimlerini hatırlayıp söyleyelim.

Düşünüyorum

Aşağıdaki ezgileri seslendirelim. Bu ezgilerin aralarındaki farklılıkları arkadaşlarımıza söyleyelim.

1

2

3

Öğreniyorum

Çargâh, buselik ve kürdi dörtlüleri ile yapılan okuma çalışmaları; öğrencilerin hem nota okumalarına hem de makam geçişlerini doğru entonasyon ile ifade etmesine katkıda bulunur. Ayrıca bu dörtlülerle yapılan alıştırmalar makamların duyum ve teori ile ilgili özelliklerini kavramaya yardımcı olur. Türk müziğinin zenginliğini deneyimlemeyi sağlar.

Müziği Çözümlüyorum-4

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği gerçekleştirelim.

Etkinliğin Adı	Dörtlüleri Seslendiriyoruz
Etkinliğin Süresi	2 ders saati
Araç Gereç	Ders kitabı, 1 adet Türk müziği çalgısı

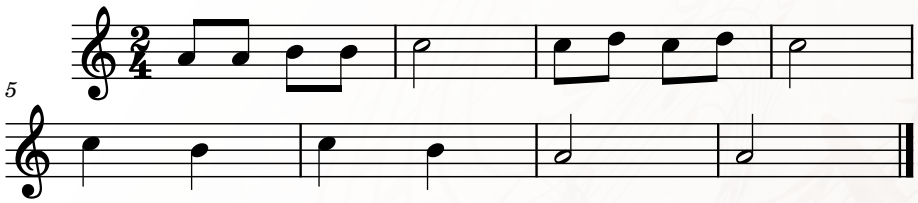
Yönerge

1. Çargâh, buselik ve kürdi dörtlüleri ile yazılan çalışma parçalarını inceleyelim.
2. Çalışma parçalarının ritmik solfejini arkadaşlarımızla yapalım.
3. Çalışma parçalarının ritmik solfejini yaparken nota isimlerini doğru söylemeye özen gösterelim.
4. Öğretmenimizin çalacağı bir Türk müziği çalgısı eşliğinde çalışma parçalarının solfejini yapalım.

- Çargâh dörtlüsü

- Buselik dörtlüsü

- Kürdi dörtlüsü

Çalışma parçalarının tüm sınıf tarafından doğru seslendirilip seslendirilmediğine dair öğretmenimizden dönüt alalım. Parçalar doğru seslendirilene kadar etkinliği devam ettirelim.

Kontrol Noktası

Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı: _____ Numarası: _____

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğini "✓" ile işaretleyiniz.

	Davranışlar	Evet	Kısmen	Hayır
1	Çargâh dörtlüsü çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
2	Çargâh dörtlüsü çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
3	Buselik dörtlüsü çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
4	Buselik dörtlüsü çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
5	Kürdi dörtlüsü çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
6	Kürdi dörtlüsü çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
7	Solfej çalışmalarında aktif rol aldım.			

Bu formda "Kısmen" ve "Hayır" olarak işaretlediğiniz becerilerdeki eksikliklerinizi öğretmeniniz ile değerlendiriniz.

1.3 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ DÖRTLÜLERİNİ İŞİTEBİLME

Başlangıç Noktam

- Türk müziğinde kullanılan çargâh dörtlüsünü, buselik ve kürdi dörtlülerinden ayıran temel fark nedir?
- Çargâh, buselik ve kürdi dörtlüleri arasındaki aralık dizilimi farklılıklarını arkadaşlarınızla tartışınız.

Düşünüyorum

Aşağıdaki dizileri seslendirelim. Çargâh, buselik ve kürdi dörtlülerinin birbirleriyle ilişkisini ve Türk müziğindeki işlevlerini arkadaşlarımızla tartışalım.

1

2

3

Nasıl ki merdiven basamakları sırayla çıkılıyorsa, nasıl ki matematikte sayı dizileri belirli kurallara göre artıp azalıyorsa müzikte de sesler belirli bir sıra ve aralık düzeniyle dizilir.

Günlük hayatımızda başka hangi düzenli sıralamalarla karşılaşırız? Bulduğumuz düzenli sıralamalarla müzikteki ses dizileri arasında nasıl bir benzerlik kurabileceğimizi araştıralım.

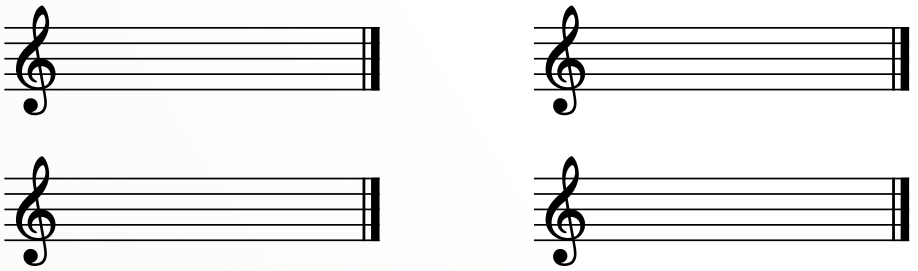
Unutmayalım: *Müzik de matematik gibi düzen ve sistemle çalışır!*

Öğreniyorum

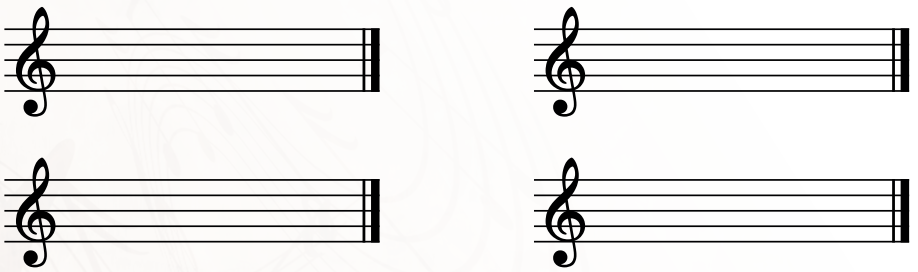
Çargâh, buselik ve kürdi dörtlüleri ile yapılan işitme çalışmaları; öğrencilerin melodileri notaya doğru bir şekilde geçirmesine ve makam geçişlerini anlayarak notada ifade etmesine katkıda bulunur. Ayrıca dikte alıştırmaları, makamların özelliklerini algılamalarını pekiştirir.

Müziği Çözümlüyorum-5

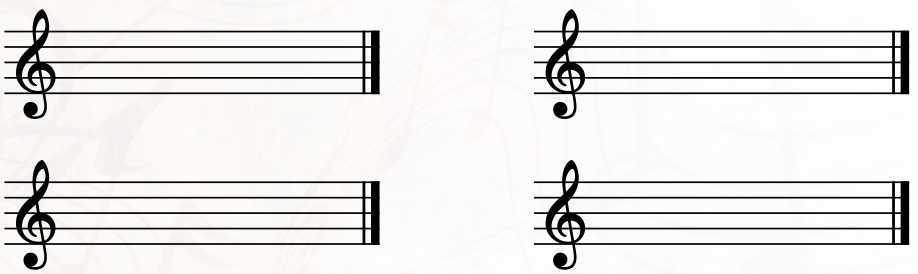
- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği **çargâh** dörtlüsü notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği **buselik** dörtlüsü notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

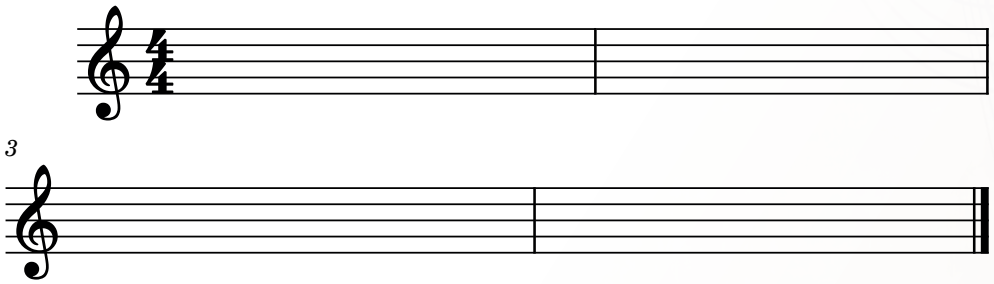
- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği **kürdi** dörtlüsü notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

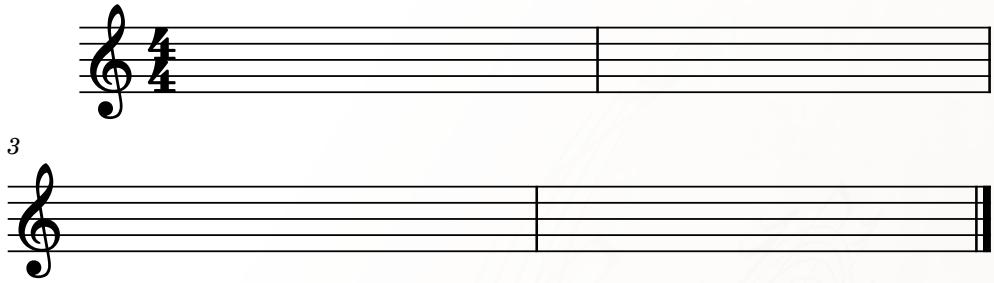
Müziği Çözümlüyorum-6

Aşağıdaki dizeklerin yanlarındaki karekodlarda verilen çargâh, buselik ve kürdi dörtlüsü notaları ile yazılmış çalışma parçalarını dinleyelim. Parçaların diktelerini uygun dizeklere yazalım.

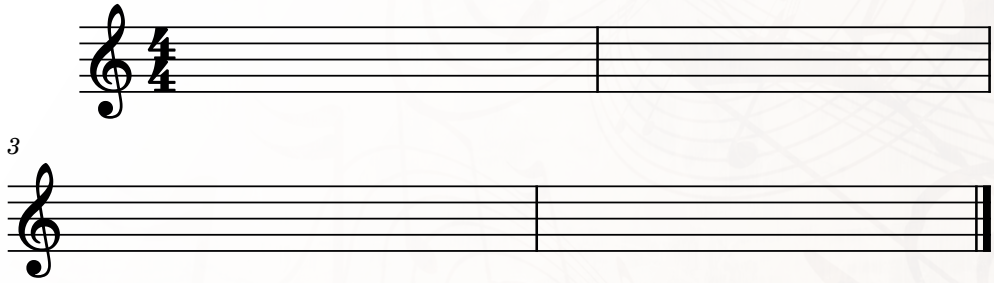
- Çargâh dörtlüsü

- Buselik dörtlüsü

- Kürdi dörtlüsü

Kontrol Noktası

Performans Görevi

Bu görevde sizden Türk müziğinin temel dörtlülerinden oluşan eser ve ezgilerle ilgili işitme performanslarınızı geliştirmeniz beklenmektedir.

Yönerge

Bir sonraki sayfada giriş kısımları verilen ezgilerden yararlanarak aşağıdaki işlem adımlarını uygulayınız.

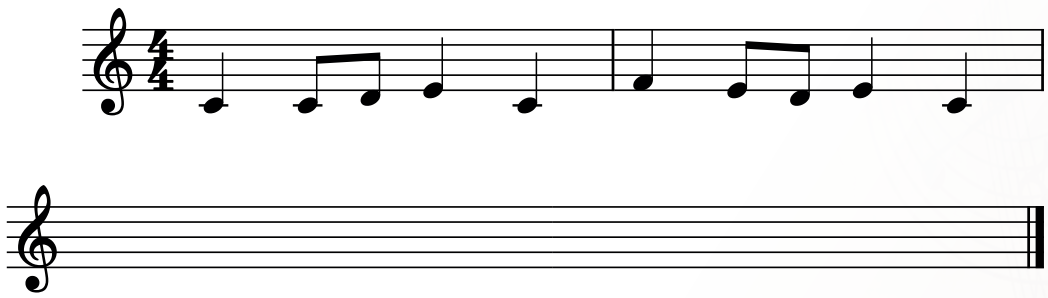
1. adım	*Çargâh, buselik ve kürdi dörtlüleri kullanılarak ilk iki ölçüleri yazılmış olan ezgileri inceleyiniz.*
2. adım	*Konuyla ilgili basılı ve çevrim içi kaynaklardan araştırma yapınız.*
3. adım	*Ezgileri, başlangıcı ile uyumlu ve dört ölçü olacak şekilde tamamlayınız.*
4. adım	*Ezgileri tamamlarken eserin ölçü yapısına ve esere hangi dörtlü ile başlandığına dikkat ediniz.*
5. adım	*Tamamlanan ezgilerin solfejini sınıfta yapınız ve bu ezgileri kendi çalgınızla seslendiriniz.*
6.adım	*Ulaştığınız bilgileri düzenleyerek konuyla ilgili fikirlerinizi sınıf ortamında paylaşınız.*

Değerlendirme

Yapılan performans görevi; verilen dörtlülerin doğru ve etkili bir şekilde kullanılarak ezgilerin tamamlanması, ezgilerin sınıf ortamında seslendirilmesi ve konuyla ilgili farklı araştırmalar yapılması karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarıyla öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.

Analitik dereceli puanlama anahtarı

Çargâh Ezgi

Buselik Ezgi

Kürdi Ezgi

1. Tema Sonu Değerlendirme Soruları

1) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, verilen sözcüklerden uygun olanları yazınız.

tanini	do	re
neva	çargâh	la

a. Çargâh dörtlüsünün karar sesi _____ sesidir.

b. Do, re, mi ve fa seslerinden oluşan dörtlüye _____ dörtlüsü denir.

c. Buselik dörtlüsü dügâh, buselik, çargâh ve _____ perdelerinden oluşmaktadır.

ç. Kürdi dörtlüsünde aralıklar "bakiye-tanini- _____" şeklinde oluşmaktadır.

d. La, si, do ve _____ seslerinden oluşan dörtlüye buselik dörtlüsü denir.

Boş bırakılan yerlere yazmadığınız kavramın tanımını aşağıdaki alana yazınız.

.....

2) Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfade doğru ise "D", yanlış ise "Y" harfini işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

İfade	Karar	Açıklama
a. La, si, do ve re seslerinden oluşan dörtlüye kürdi dörtlüsü denir.	( ) D ( ) Y	
b. Kürdi ve çargâh dörtlülerinde karar sesi dügâh perdesidir.	( ) D ( ) Y	
c. Çargâh dörtlüsü sırasıyla kaba çargâh, yegâh, hüseynî aşiran ve acem aşiran perdelerinden oluşmaktadır.	( ) D ( ) Y	
ç. Kürdi dörtlüsünde kullanılan küçük mücennep bemolü 5 koma değerindedir.	( ) D ( ) Y	

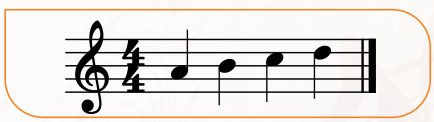
3) Aşağıda verilen ifadeleri, uygun dörtlüler ile eşleştiriniz.

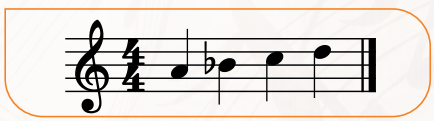
- Perdeler arası aralıklar "bakiye-tanini-tanini" şeklinde oluşmaktadır.
- Do, re, mi ve fa seslerinden oluşur.
- Perdeler arası aralıklar "tanini-bakiye-tanini" dizilimiyle oluşur.
- La, si bemol, do ve re seslerinden oluşur.
- Perdeler arası aralıklar "tanini, tanini, bakiye" şeklindedir.
- La, si, do ve re seslerinden oluşur.

- Çargâh Dörtlüsü
- Buselik Dörtlüsü
- Kürdi Dörtlüsü

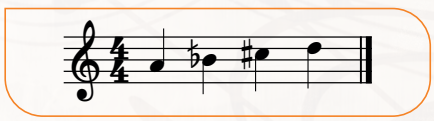
4. Aşağıda isimleri verilen dörtlüleri notalarıyla eşleştiriniz.

- Çargâh Dörtlüsü
- Kürdi Dörtlüsü
- Buselik Dörtlüsü

Ek ölçme karekodu

Kelime avı

2. Tema

TAM DÖRTLÜLER-2

Tema karekodu

Temanın özetini içeren karekod

2.1 RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ YAZABİLME

2.2 RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ OKUYABİLME

2.3 RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ İŞİTEBİLME

Anahtar Kavramlar

- artık ikili
- bakiye
- buselik
- büyük mücennep
- çargâh
- hicaz
- koma
- küçük mücennep
- kürdi
- perde
- rast
- ses
- tanini
- uşşak

Bu temada sizden;

- rast, uşşak ve hicaz dörtlülerini yazabilmeniz,
- rast, uşşak ve hicaz dörtlülerini okuyabilmeniz,
- rast, uşşak ve hicaz dörtlülerini işitebilmeniz

beklenmektedir.

Başlarken

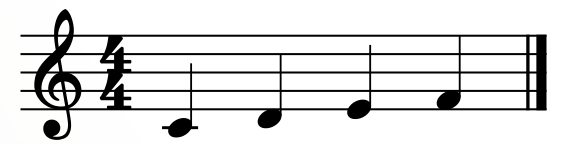
Bu temada rast, uşşak ve hicaz dörtlüsünü keşfetmeye devam edeceğiz.

- Rast dörtlüsü ile bir melodi oluşturup onu tamamen farklı bir müzik türü (örneğin caz, pop veya elektronik müzik) ile harmanlasaydık ortaya nasıl bir eser çıkardı?
- Uşşak dörtlüsünü farklı bir sanat formuna dönüştürmeye çalışsaydık (resim, şiir, dans vb.) bunu nasıl yapardık? Bunu yaparken hangi duygular ön planda olurdu?
- Hicaz dörtlüsü melodilerini sevdiğimiz bir video oyununun müziği olarak kullanacak olsaydık bu oyun hangi türde olurdu ve nasıl bir atmosfer yaratırdı?
- Rast, uşşak ve hicaz dörtlüsü sesleri bizi uzak bir ülkeye götürse bu hangi ülke olurdu?

2.1 RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ YAZABİLME

Başlangıç Noktam

- Türk müziği ses sisteminde küçük mücennep ve büyük mücennep aralıklarına uygun örnekler verelim.
- Daha önce duyduğumuz rast, uşşak ve hicaz ses dizilerine ait birer eser örneği söyleyelim.
- Aşağıda verilen çargâh, buselik ve kürdi dörtlülerine ait dizilerin yanındaki alana ait oldukları dörtlü dizisini yazalım.

Düşünüyorum

- Günlük yaşamda farklı bölgelerde dinlediğimiz müziklerde hangi dörtlüler ya da melodik yapıların bize tanıdık geldiğini arkadaşlarımızla paylaşalım.
- Türk müziğinde kullanılan dörtlülerin geleneksel türkülerimiz, halk şarkılarımız ve dinî müziklerimizde nasıl yer aldığını arkadaşlarımızla tartışalım.
- Hicaz dörtlüsüne sahip bir eser örneği verelim. Bu eserin bizde uyandırdığı duyguları arkadaşlarımızla paylaşalım.
- Türk müziğinde kullanılan hicaz, uşşak ve rast dörtlülerini hangi kültürel ortamlarda duyduğumuzu arkadaşlarımızla paylaşalım.
- Aşağıdaki dizileri inceleyelim. Sonrasında yandaki karekodda verilen dörtlüleri dinleyelim. Bu dörtlüler arasındaki farklılık ve benzerlikleri söyleyelim. Bu dizilerle ilgili arkadaşlarımıza sorular soralım.

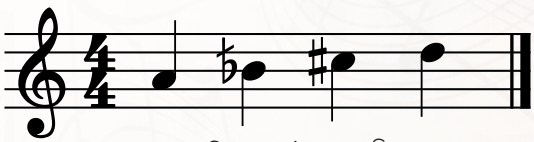
Rast Dörtlüsü

Uşşak Dörtlüsü

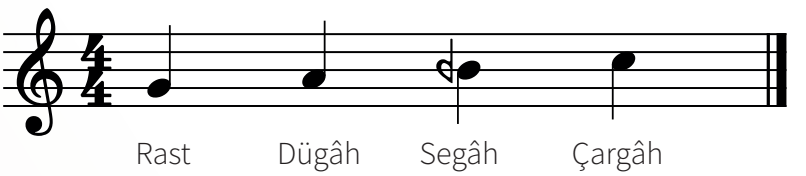

Hicaz Dörtlüsü

Öğreniyorum

Rast Dörtlüsü

Rast dörtlüsü, Türk müziğinin en çok kullanılan ve en eski makamlarından biri olan rast makamının temelini oluşturmaktadır. Makamın melodik yapısının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

- Karar sesi **rast** perdesidir.
- Sırasıyla **sol, la, si♭** ve **do** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **rast, dügâh, segâh** ve **çargâh** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **tanini, büyük mücennep, küçük mücennep** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Rast ve çargâh perdeleri arasındaki ses aralığı **22 koma**dır.
- 22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam dörtlü** olduğunu göstermektedir.

Rast dörtlüsünde birinci ve ikinci perdeler ile ikinci ve üçüncü perdeler arasındaki aralıklar doğal hâliyle tam sestir. Dizi, rast dörtlüsüne uygun hâle getirilmek istendiğinde üçüncü perde olan si notasına bir komalık bemol eklenerek segâh perdesi elde edilir. Bu sayede dügâh-segâh aralığı büyük mücennep (K), segâh–çargâh aralığı ise küçük mücennep (S) hâline gelir ve rast dörtlüsü tamamlanır. Bu yapı, farklı perdeler üzerinde de kurulabilir. Rast makamında bestelenmiş bazı popüler eserler arasında "Yine Bir Gülnihal" ve "Eski Dostlar" yer almaktadır.

Müziği Çözümlüyorum-1

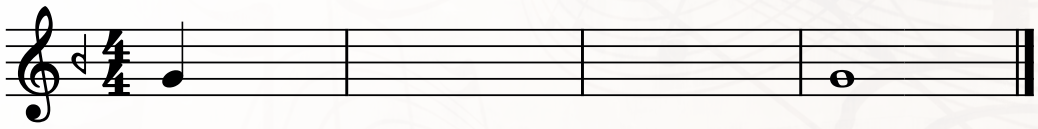
- Aşağıda notaları verilen "Eski Dostlar" adlı eseri yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserin içinde rast dörtlüsüne ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

ESKİ DOSTLAR

Söz: Gültekin ÇEKİ
Müzik: Hayri MUMCU

- Rast dörtlüsünde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük ve sekizlik nota değerleri ile birlik, dörtlük ve sekizlik sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Uşşak Dörtlüsü

Uşşak dörtlüsü, Türk müziği tarihi içinde en çok kullanılan makamlar arasında yer alan uşşak makamının temelini oluşturmaktadır. Belirli bir aralık yapısı ile meydana gelir ve makamın melodik yapısını oluşturmada rol oynar.

- Karar sesi **dügâh** perdesidir.
- Sırasıyla l**a, si♭ , do** ve **re** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **dügâh, segâh, çargâh** ve **neva** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **büyük mücennep, küçük mücennep, tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Dügâh ve neva perdeleri arasındaki ses aralığı **22 koma**dır.
- 22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam dörtlü** olduğunu göstermektedir.

Uşşak dörtlüsünde birinci ve ikinci perdeler arası doğal hâliyle tam ses aralığındadır. Dizi, uşşak dörtlüsüne uygun hâle getirilmek istendiğinde ikinci perde olan si notasına bir komalık bemol eklenerek segâh perdesi elde edilir. Bu değişim, la–si aralığını büyük mücennep (K) hâline getirir. Segâh ve çargâh perdeleri arası ise beş komalık küçük mücennep (S) aralığına dönüşür. Üçüncü ve dördüncü perdeler arasındaki tanini (T) aralığı ise doğal yapısıyla korunur. Bu yapı, farklı perdelerde de kurulabilir ve icra edilebilir.

Müziği Çözümlüyorum-2

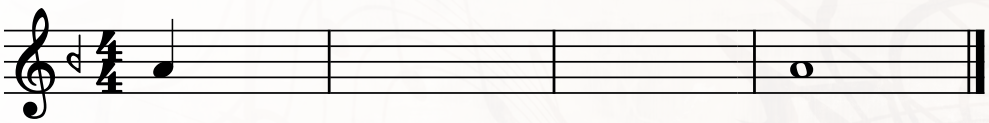
- Aşağıda notaları verilen "Gamzedeyim Deva Bulmam" adlı eseri yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserin içinde uşşak dörtlüsüne ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

GAMZEDEYİM DEVA BULMAM

Söz-Müzik:Tatyos EFENDİ

- Uşşak dörtlüsünde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük ve sekizlik nota değerleri ile birlik, dörtlük ve sekizlik sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Hicaz Dörtlüsü

Dügâh Dik Kürdi Nim Hicaz Neva

Hicaz dörtlüsü, Türk müziği makamları içinde kullanılan makamlarından biri olan hicaz makamının temelini oluşturmaktadır. Makamın dizisel yapısını belirleyen ana unsurlardan biridir.

- Karar sesi **dügâh** perdesidir.
- Sırasıyla **la, si♭, do#, re** seslerinden oluşmaktadır.
- Türk müziğindeki perde karşılıkları sırasıyla **dügâh, dik kürdi, nim hicaz** ve **neva** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **küçük mücennep, artık ikili, küçük mücennep** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Dügâh ve neva perdeleri arasındaki ses aralığı **22 koma**dır.
- 22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam dörtlü** olduğunu göstermektedir.

Hicaz dörtlüsünde birinci ve ikinci perdeler arası doğal hâliyle tam ses aralığındadır. Dizi, hicaz dörtlüsüne uygun hâle getirilmek istendiğinde ikinci perdeye bakiye bemolü eklenerek dik kürdî perdesi elde edilir böylece bu aralık küçük mücennep (S) aralığına dönüşür. Üçüncü perdeye bakiye diyezinin eklenmesiyle nim hicaz perdesi oluşur ve ikinci ile üçüncü perde arası artık ikili (A) aralığına ulaşır. Üçüncü ve dördüncü perdeler arasındaki küçük mücennep (S) aralığı korunur. Bu yapı farklı perdelerde de kurulabilir. Hicaz makamında bestelenmiş bazı popüler eserler arasında "Rüya Gibi Uçan Yıllar" ve "O Çeşme Kurumuş, Akmıyor Artık" yer almaktadır.

Müziği Çözümlüyorum-3

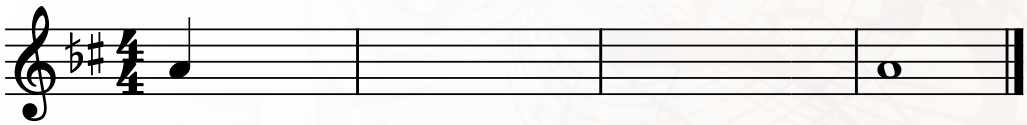
- Aşağıda notaları verilen "Erkilet Güzeli Bağlar Bozuyor" adlı eserin giriş kısmını yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan hicaz dörtlüsüne ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

ERKİLET GÜZELİ BAĞLAR BOZUYOR

Söz-Müzik: Anonim

- Hicaz dörtlüsünde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük ve sekizlik nota değerleri ile birlik, dörtlük ve sekizlik sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Kontrol Noktası

- Aşağıdaki tabloda yer alan açıklamaları okuyunuz. Verilen açıklamaların ait olduğu dörtlü dizisi alanını "✓" ile işaretleyiniz.

		Dörtlü Dizileri		
		Rast Dörtlüsü	Uşşak Dörtlüsü	Hicaz Dörtlüsü
Açıklamalar	1 koma bemolü yer alır.			
	Karar sesi **dügâh** perdesidir.			
	1 ve 4. perdeler arası 22 komadan oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **K-S-T** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **S-A-S** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **T-K-S** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	22 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin tam dörtlü olduğunu göstermektedir.			

Doğru işaretlemediğiniz alan ile ilgili öğretmeninizden veya arkadaşlarınızdan geri bildirim alarak öğrenme eksikliğinizi tamamlayınız.

2.2 RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ OKUYABİLME

Başlangıç Noktam

- Daha önce öğrenmiş olduğumuz bakiye diyez ve bakiye bemol ses değiştirici işaretlerinin sembollerini ve koma değerlerini arkadaşlarımızla paylaşalım.
- Rast, uşşak ve hicaz dörtlülerinin teorik yapısı ile ilgili bildiklerimizi hatırlayalım.
- Bildiğimiz makamları ve o makamlara ait özellikleri söyleyelim.

Düşünüyorum

Aşağıdaki ezgileri seslendirelim. Bu ezgilerin bizde hangi duyguları uyandırdığını söyleyelim.

1

3

2

3

3

3

Öğreniyorum

Rast, uşşak ve hicaz dörtlüleri Türk müziğinde temel melodik dizileri oluşturan yapılardır. Her biri belirli perde aralıklarıyla tanımlanarak makamların ses dizisini şekillendirir. Aynı zamanda başlangıç seviyesinde temel melodik yapıların kavranmasını sağlar ve ileri seviyelerde de makamların detaylı analizini yapmak için kullanılır.

Müziği Çözümlüyorum-4

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği gerçekleştirelim.

Etkinliğin Adı	Dörtlüleri Seslendiriyoruz
Etkinliğin Süresi	2 ders saati
Araç Gereç	Ders kitabı, 1 adet Türk müziği çalgısı

Yönerge

1. Rast, uşşak ve hicaz dörtlüleri ile yazılan çalışma parçalarını inceleyelim.
2. Çalışma parçalarının ritmik solfejini arkadaşlarımızla yapalım.
3. Çalışma parçalarının ritmik solfejini yaparken nota isimlerini doğru söylemeye özen gösterelim.
4. Öğretmenimizin çalacağı bir Türk müziği çalgısı eşliğinde çalışma parçalarının solfejini yapalım.

- Rast dörtlüsü

- Uşşak dörtlüsü

- Hicaz dörtlüsü

Çalışma parçalarının tüm sınıf tarafından doğru seslendirilip seslendirilmediğine dair öğretmenimizden dönüt alalım. Parçalar doğru seslendirilene kadar etkinliği devam ettirelim.

Kontrol Noktası

Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı: _____ Numarası: _____

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğini "✓" ile işaretleyiniz.

	Davranışlar	Evet	Kısmen	Hayır
1	Rast dörtlüsü notalarından oluşan çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
2	Rast dörtlüsü notalarından oluşan çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
3	Uşşak dörtlüsü notalarından oluşan çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
4	Uşşak dörtlüsü notalarından oluşan çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
5	Hicaz dörtlüsü notalarından oluşan çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
6	Hicaz dörtlüsü notalarından oluşan çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
7	Solfej çalışmalarında aktif rol aldım.			

Bu formda "Kısmen" ve "Hayır" olarak işaretlediğiniz becerilerdeki eksikliklerinizi öğretmeniniz ile değerlendiriniz.

2.3 RAST, UŞŞAK VE HİCAZ DÖRTLÜLERİNİ İŞİTEBİLME

Başlangıç Noktam

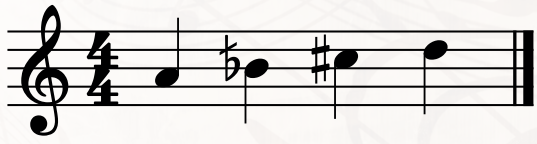
- Türk müziğinde kullanılan rast, uşşak ve hicaz dörtlülerinin arasındaki temel farklılıkları bulalım.
- A, T, K ve S harfleri ile ifade edilen perde aralıklarının koma değerlerini arkadaşlarımıza söyleyelim.

Düşünüyorum

Aşağıdaki dörtlüleri seslendirelim. Bu dörtlülerin bizde uyandırdığı duyguları verilen dörtlülerin yanlarında verilen alanlara yazalım.

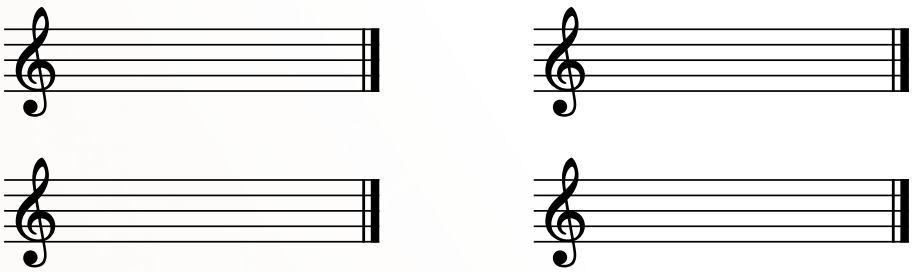

Öğreniyorum

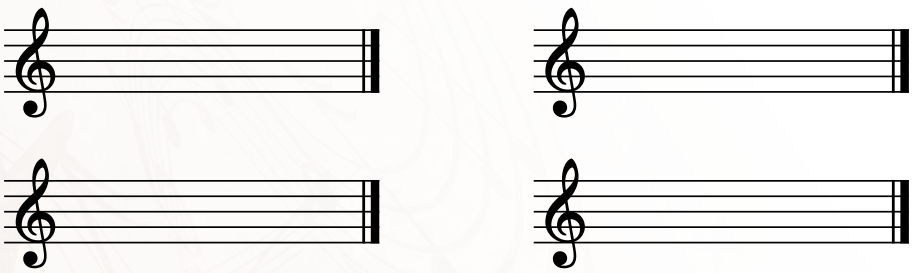
Rast, uşşak ve hicaz dörtlüleri ses dizisi içindeki yapıları sayesinde dikte çalışmalarında melodik hareketlerin ve perde ilişkilerinin analiz edilmesinde kullanılır. Bu diziler ile yapılan çalışmalar, makamların ses geçişlerini ve yapısal özelliklerini kavramayı sağlamaktadır.

Müziği Çözümlüyorum-5

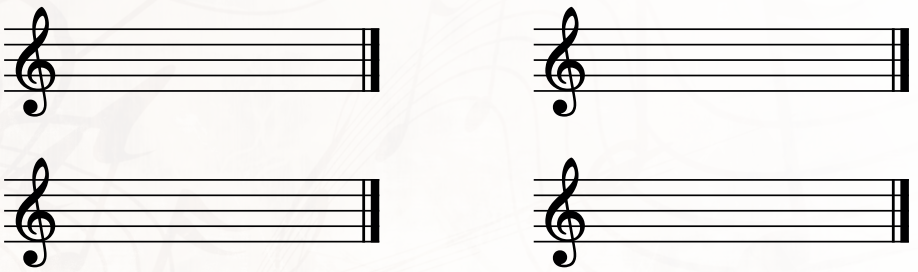
- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği rast dörtlüsü notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği uşşak dörtlüsü notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

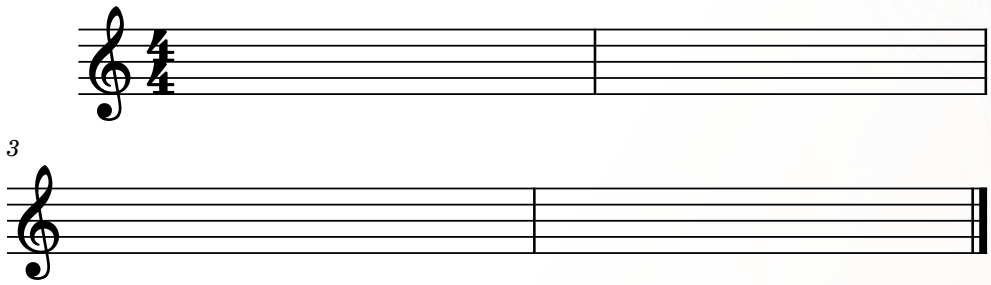
- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği hicaz dörtlüsü notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

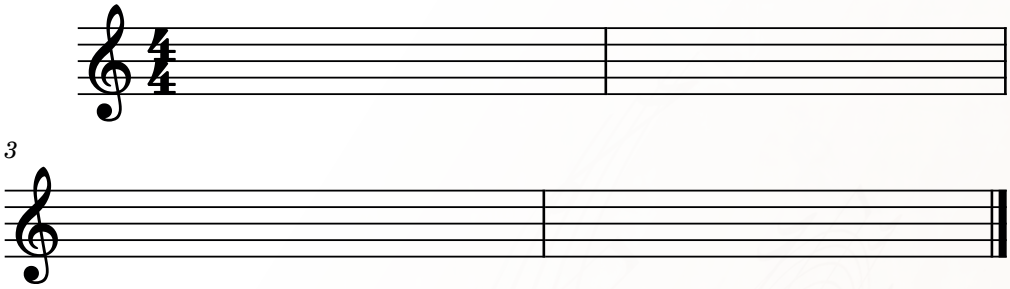
Müziği Çözümlüyorum-6

Aşağıdaki dizeklerin yanlarındaki karekodlarda verilen rast, uşşak, hicaz dörtlüsü notaları ile yazılmış çalışma parçalarını dinleyelim. Parçaların diktelerini uygun dizeklere yazalım.

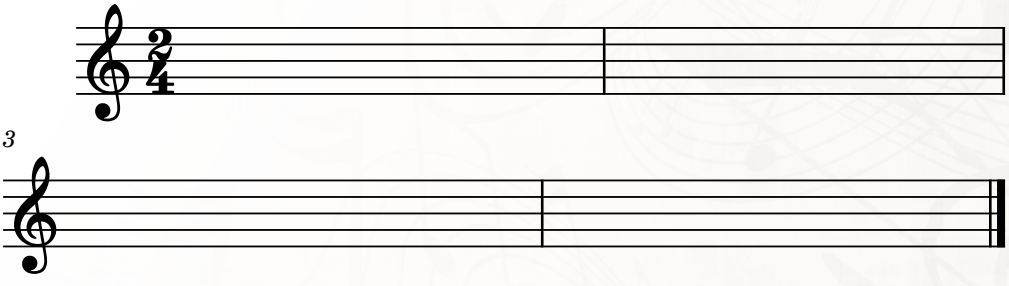
- Rast dörtlüsü

- Uşşak dörtlüsü

- Hicaz dörtlüsü

Kontrol Noktası

Performans Görevi

Bu görevde sizden Türk müziğinin temel dörtlülerinden oluşan eser ve ezgilerle ilgili işitme performanslarınızı geliştirmeniz istenmektedir.

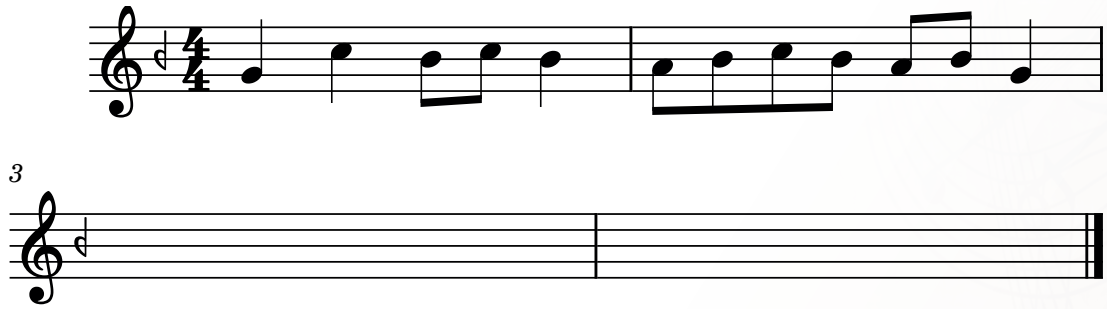
Yönerge *Bir sonraki sayfada giriş kısımları verilen ezgilerden yararlanarak aşağıdaki işlem adımlarını uygulayınız.*

1. adım	*Rast, uşşak ve hicaz dörtlüleri kullanılarak ilk iki ölçüleri yazılmış olan ezgileri inceleyiniz.*
2. adım	*Konuyla ilgili basılı ve çevrim içi kaynaklardan araştırma yapınız.*
3. adım	*Ezgileri, başlangıcı ile uyumlu dört ölçü olacak şekilde tamamlayınız.*
4.adım	*Ezgileri tamamlarken eserin ölçü yapısına ve esere hangi dörtlü ile başlandığına dikkat ediniz.*
5. adım	*Tamamlanan ezgilerin solfejini sınıfta yapınız ve bu ezgileri kendi çalgınızla seslendiriniz.*
6. adım	*Ulaştığınız bilgileri düzenleyerek konuyla ilgili fikirlerinizi sınıf ortamında paylaşınız.*
7. adım	*Görevinizi yerine getirmek icin planlama yapınız.*
8. adım	*Planınıza uygun hareket ederek sürecinizi verimli yönetmeye ve görevi zamanında tamamlamaya özen gösteriniz.*

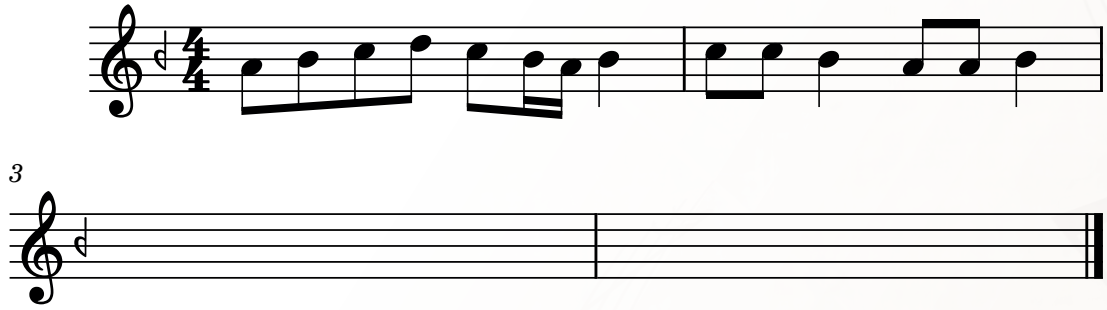
Değerlendirme *Yapılan performans görevi; verilen dörtlülerin doğru ve etkili bir şekilde kullanılarak ezgilerin tamamlanması, sınıf ortamında seslendirilmesi ve konuyla ilgili farklı araştırmalar yapılması yandaki karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarıyla öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.*

Analitik dereceli puanlama anahtarı

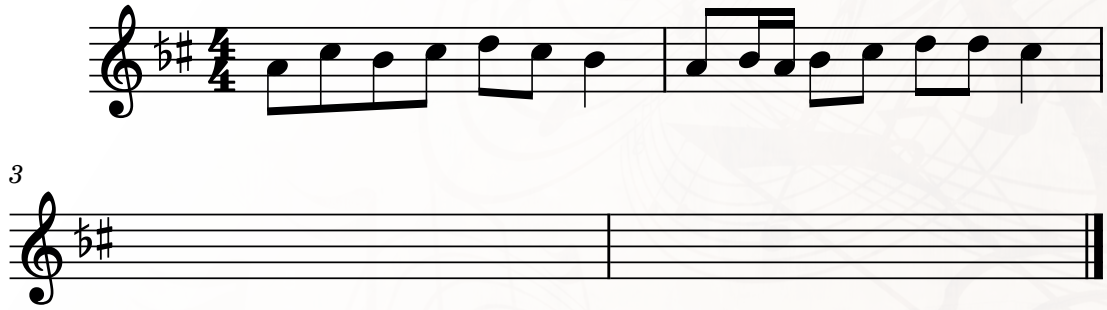
Rast Ezgi

Uşşak Ezgi

Hicaz Ezgi

2. Tema Sonu Değerlendirme Soruları

1) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, verilen sözcüklerden uygun olanları yazınız.

re	küçük mücennep (S)	segâh
bemol	rast	sol

a. Uşşak dörtlüsünde perdeler arası aralıklar büyük mücennep (K), _____ , tanini dizilimiyle oluşmaktadır.

b. Rast dörtlüsünde karar sesi _____ perdesidir.

c. Segâh perdesi si notasına gelmiş olan bir komalık _____ sayesinde oluşur.

ç. Sol, la, si♭, do seslerinin Türk müziği perde karşılıkları sırasıyla rast, dügâh, _____ ve çargâh perdeleridir.

d. Uşşak dörtlüsü sırasıyla la, si♭, do, _____ seslerinden oluşmaktadır.

Boş bırakılan yerlere yazmadığınız kavramın tanımını aşağıdaki alana yazınız.

.....

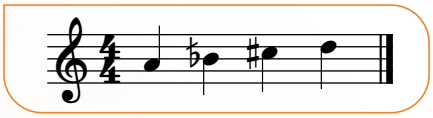
2) Verilen ifadeleri, uygun dörtlüler ile eşleştiriniz.

Uşşak Dörtlüsü

Rast Dörtlüsü

Hicaz Dörtlüsü

3) Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfade doğru ise "D", yanlış ise "Y" harfini işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

İfade	Karar	Açıklama
a. Hicaz dörtlüsü, Türk müziğinin en çok kullanılan ve en eski makamlarından biri olan rast makamının temelini oluşturmaktadır.	( ) D ( ) Y	
b. Rast dörtlüsü sırasıyla sol, la, si♮ ve do seslerinden oluşur.	( ) D ( ) Y	
c. Hicaz dörtlüsünde perdeler arası aralıklar küçük mücennep (S), artık ikili (A), küçük mücennep (S) dizilimiyle oluşmaktadır.	( ) D ( ) Y	
ç. Hicaz dörtlüsü sırasıyla la, si♭, do#, re seslerinden oluşmaktadır.	( ) D ( ) Y	
d. Nim hicaz ve neva perdeleri arası küçük mücennep (S) aralığında olduğu için herhangi bir değiştirici işaret almaz.	( ) D ( ) Y	
e. Hicaz dörtlüsünün karar sesi dügâh perdesidir.	( ) D ( ) Y	

4. Günlük hayatınızda bu tema ile ilgili öğrendiğiniz bilgileri nerede ve nasıl kullanabilirsiniz? Yazınız.

Ek ölçme karekodu

Kelime bulmaca

3. Tema

TAM BEŞLİLER-1

Tema karekodu

Temanın özetini içeren karekod

3.1 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ YAZABİLME

3.2 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ OKUYABİLME

3.3 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ İŞİTEBİLME

Anahtar Kavramlar

- artık ikili
- bakiye
- buselik
- büyük mücennep
- çargâh
- hicaz
- koma
- küçük mücennep
- kürdi
- perde
- rast
- ses
- tam beşli
- tanini
- uşşak

Bu temada sizden;

- çargâh, buselik ve kürdi beşlilerini yazabilmeniz,
- çargâh, buselik ve kürdi beşlilerini okuyabilmeniz,
- çargâh, buselik ve kürdi beşlilerini işitebilmeniz

beklenmektedir.

Başlarken

Bu temada çargâh, buselik ve kürdi beşlilerini keşfedeceğiz.

- Türk müziği beşlilerini anlatan renkli bir harita tasarlasaydık çargâh, buselik ve kürdi beşlilerini hangi renklerle eşleştirirdik?
- Bir masal karakteri, Türk müziği makamında şarkılar söyleyerek insanlara etki edebilseydi bu kişi nasıl biri olurdu? Dinlemek ve söylemek için çargâh, buselik ve kürdi beşlilerinden hangilerini seçerdi?
- Bir sanat kitabında Türk müziği beşlilerini anlatan resimler çizecek olsaydık buselik için çizdiğimiz resim nasıl olurdu?
- Kürdi beşlisi ile bir halk şarkısı besteleseydik şarkının hikâyesi ne olurdu?

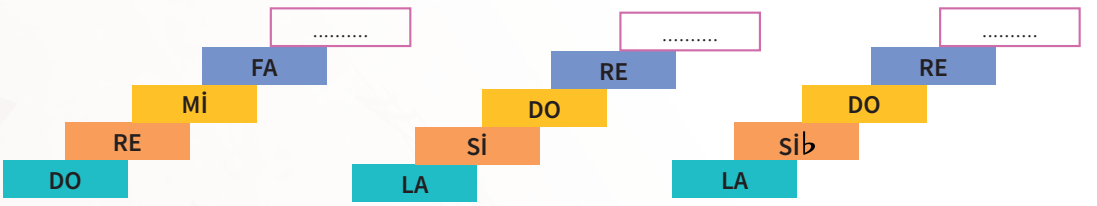
3.1 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ YAZABİLME

Başlangıç Noktam

- Daha önce öğrendiğimiz çargâh, kürdi ve buselik dörtlülerinin yapısı nasıldı? Bu yapıların çargâh, kürdi ve buselik beşlilerinden farkları nelerdir?
- Bir ses dizisinde dörtlülerin genişletilerek beşli hâline getirilmesi nasıl bir değişiklik yaratır?

Düşünüyorum

- Bir kelimenin köküne ekler getirerek onu nasıl değiştirebiliriz? Bunu müzikte kullandığımız dörtlüler ve beşliler ile ilişkilendirelim.
- Çargâh, buselik ve kürdi beşlilerinin notalarını birer merdiven basamağı gibi düşünelim. Aşağıdaki basamaklara bakarak 5. basamağa geldiğimizde hangi notaları yazacağımızı söyleyelim.

- Aşağıdaki beşlileri inceleyelim. Daha sonra aşağıdaki karekodda verilen beşlileri dinleyelim. Bu beşliler arasındaki benzerlik ve farklılıkların neler olduğunu arkadaşlarımızla iş birliği yaparak tespit edelim.

Çargâh Beşlisi

Buselik Beşlisi

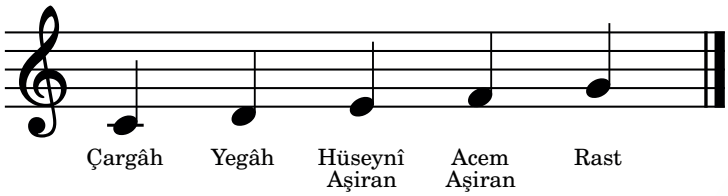

Kürdi Beşlisi

Öğreniyorum

Çargâh Beşlisi

Türk müziği makam sisteminin yapı taşlarından biri olan çargâh beşlisi, belirgin karakteriyle hem klasik hem de güncel yorumlarda sıklıkla kullanılabilen bir yapıdır.

- Karar sesi **do** perdesidir.
- **Do, re, mi, fa** ve **sol** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **çargâh, yegâh, hüseynî aşiran, acem aşiran** ve **rast** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **tanini-tanini-bakiye-tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Çargâh ve rast perdeleri arasındaki ses aralığı **31 koma**dır.
- 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam beşli** olduğunu göstermektedir.

Çargâh beşlisi; çargâh makamının melodik yapısına temel teşkil eden, makamın karakteristik özelliklerini ve melodik dizisini belirginleştiren önemli bir yapı taşıdır. Bu makamın kullanıldığı bazı örnekler arasında III. Selim'in "Şevk-efzâ Faslı" ve Tamburi Cemil Bey'in "Çargâh Saz Semaisi" yer alabilir. Güvenli ağ üzerinden çargâh makamının yapısı çözümlenebilir. Ayrıca, kaba çargâh perdesi üzerine değil, farklı perde düzenleri üzerine de uygulanarak çeşitli çargâh beşlileri oluşturulabilmektedir.

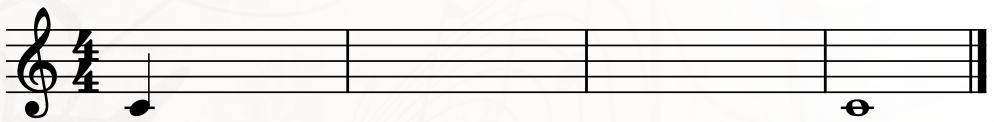
Müziği Çözümlüyorum-1

- Aşağıda notaları verilen çargâh çalışma parçasını yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan çargâh beşlisine ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

ÇARGÂH ÇALIŞMASI

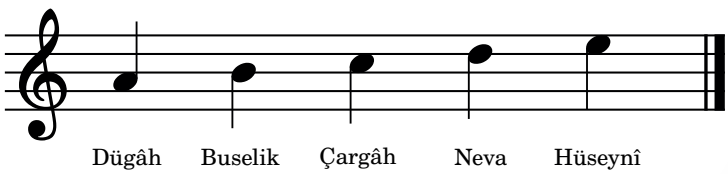

- Çargâh beşlisinde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerleri ile birlik dörtlük, sekizlik ve onaltılık sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Buselik Beşlisi

Buselik beşlisi, buselik dizisinin temel melodik yapılarından biridir. Belirli perde aralıklarıyla tanımlanarak makamın ses dizisini oluşturur ve müzikal uygulamalarda önemli melodik işlevler üstlenir.

- Karar sesi **dügâh (la)** perdesidir.
- Sırasıyla **la, si, do, re** ve **mi** seslerinden oluşur.
- Türk müziğindeki perde karşılıkları sırasıyla **dügâh, buselik, çargâh, neva** ve **hüseynî** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **tanini-bakiye-tanini-tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı **31 koma**dır.
- 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam beşli** olduğunu göstermektedir.

Buselik beşlisi; buselik makamının melodik yapısına temel teşkil eden, makamın karakteristik özelliklerini ve melodik dizisini belirginleştiren önemli bir yapı taşıdır. Buselik makamına örnek olarak Itrî'nin, "Her gördüğü perîye gönül mübtelâ olur" mısrası ile başlayan hafîf usulündeki bestesi, Sultan III. Selim'in "Bir pürcefâ hoş dilberdir" mısraı ile başlayan yürük aksak şarkısı ve İsmâil Dede Efendi'nin din dışı sahadaki ilk bestesi olan ağır aksak semâi usulündeki "Zülfündedir benim baht-ı siyâhım" mısrası ile başlayan şarkısı gösterilebilir. Sadece buselik perdesi üzerine değil farklı perde düzenleri üzerine de uygulanarak çeşitli buselik beşlileri oluşturulabilmektedir.

Müziği Çözümlüyorum-2

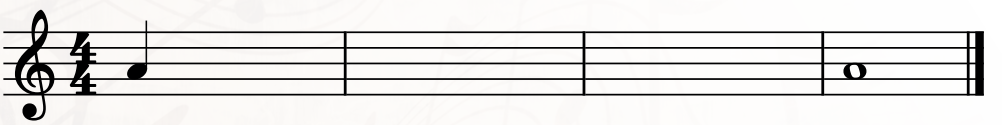
- Aşağıda notaları verilen “Dil Bestenim Meshûrunum” adlı eserin giriş kısmını yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan buselik beşlisine ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

DİL BESTENİM MESHÛRUNUM

Söz: Recaizade Mahmut EKREM
Müzik: Vecdi SEYHUN

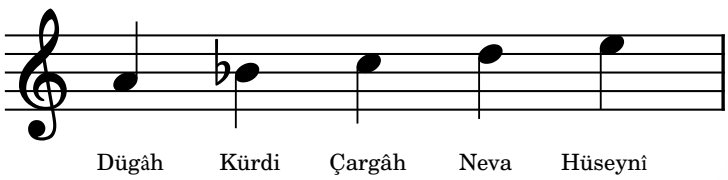

- Buselik beşlisinde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerleri ile birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Kürdi Beşlisi

Türk müziği makam sisteminin temel unsurlarından biri olan kürdi beşlisi, belirli perde aralıklarıyla tanımlanan bir dizilimdir. Geleneksel ve güncel eserlerde farklı müzikal işlevler üstlenerek kullanılmaktadır.

- Karar sesi **dügâh (la)** perdesidir.
- Sırasıyla **la, si♭ bemol, do, re** ve **mi** seslerinden oluşmaktadır.
- Türk müziği perde karşılıkları ise sırasıyla **dügâh, kürdi, çargâh, neva** ve **hüseynî** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **bakiye-tanini-tanini-tanini** şeklinde oluşmaktadır.
- Dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı **31 koma**dır.
- 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam beşli** olduğunu göstermektedir.

Kürdi beşlisi, kürdi makamının karakteristik özelliklerini ve melodik dizisini belirginleştiren temel bir yapıdır. Hâfız Rifat Süleyman Efendi'nin "Kāmetin serv-i sehîdir ârızın berg-i çemen" adlı bestesi, Hacı Fâik Bey'in "Güzelsin bî-bedelsin nâz-perversin dilârâsın" mısrası ile başlayan ağır semâisi ve Tab'î Mustafa Efendi'nin "Sayd eyleyince berâ-yı rûh-i gülgûn" mısrası ile başlayan yürük semâisi bu makamın önemli örneklerindendir. Kürdi makamının dinî mûsikîde çok az kullanılmış olması dikkat çekicidir. Ayrıca bu yapı yalnızca kürdi perdesi üzerine değil, farklı perde düzenleriyle de oluşturulabilir.

Müziği Çözümlüyorum-3

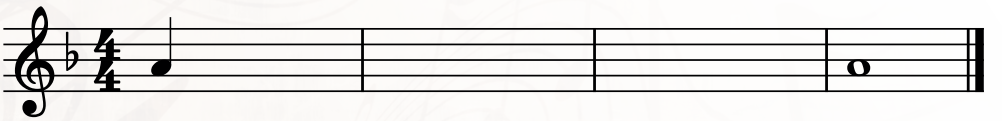
- Aşağıda notaları verilen "Edremit'in Gelini" adlı eserin giriş kısmını yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan kürdi beşlisine ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

EDREMİT'İN GELİNİ

Derleyen: Hayri DAMAR-Mustafa ÖZCAN

- Kürdi beşlisinde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerleri ile birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Kontrol Noktası

- Aşağıdaki tabloda yer alan açıklamaları okuyunuz. Verilen açıklamaların ait olduğu beşli dizisi alanını "✓" ile işaretleyiniz.

		Beşli Dizileri		
		Çargâh Beşlisi	Buselik Beşlisi	Kürdi Beşlisi
Açıklamalar	5 koma küçük mücennep bemolü yer alır.			
	Karar sesi **dügâh** perdesidir.			
	1 ve 5. perdeler arası 31 komadan oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **T-T-B-T** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **B-T-T-T** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **T-B-T-T** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Dügâh ve hüseynî perdeleri arası 31 komadan oluşmaktadır.			
	31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin tam beşli olduğunu göstermektedir.			

Doğru işaretlemediğiniz alan ile ilgili öğretmeninizden veya arkadaşlarınızdan geri bildirim alarak öğrenme eksikliğinizi tamamlayınız.

3.2 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ OKUYABİLME

Başlangıç Noktam

- Doğada gördüğümüz sıralı yapıları (çiçek yapraklarının düzenli dizilimi veya bir ağacın dallarının aralıklarla sıralanışı) çargâh, kürdi ve buselik beşlileriyle nasıl ilişkilendirebiliriz? Kısaca anlatalım.

Düşünüyorum

- Aşağıdaki beşlileri inceleyelim. İncelediğimiz beşlilerin öğrenmiş olduğumuz çargâh, buselik ve kürdi beşlileri ile aralarındaki farkları gözlemleyelim.
- Daha önceden dinlemiş olduğumuz çargâh, kürdi veya buselik ses dizilerinde bestelenmiş eserlerin ses karakterleri ile ilgili bildiklerimizi arkadaşlarımızla paylaşalım.

Çargâh Beşlisi

Buselik Beşlisi

Kürdi Beşlisi

Öğreniyorum

Çargâh, buselik ve kürdi beşlileri hem melodik hem de teorik açıdan Türk müziğinin zenginliğini yansıtır. Bu beşlilerin öğrenilmesi, makamların doğru anlaşılması ve icra edilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Solfej çalışmaları ise bu sürecin etkili araçlarından biridir.

Müziği Çözümlüyorum-4

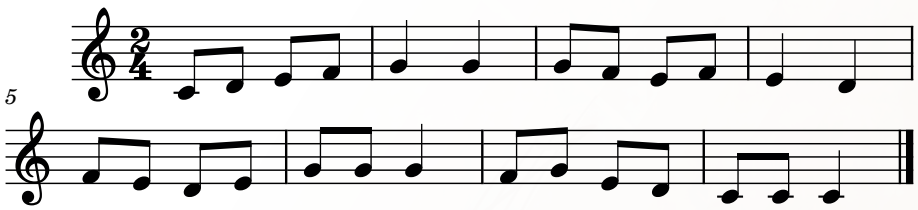
Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği gerçekleştirelim.

Etkinliğin Adı	Beşlileri Seslendiriyoruz
Etkinliğin Süresi	2 ders saati
Araç Gereç	Ders kitabı, 1 adet Türk müziği çalgısı

Yönerge

1. Çargâh, buselik ve kürdi beşlileri ile yazılan çalışma parçalarını inceleyelim.
2. Çalışma parçalarının ritmik solfejini arkadaşlarımızla yapalım.
3. Çalışma parçalarının ritmik solfejini yaparken nota isimlerini doğru söylemeye özen gösterelim.
4. Öğretmenimizin çalacağı bir Türk müziği çalgısı eşliğinde çalışma parçalarının solfejini yapalım.

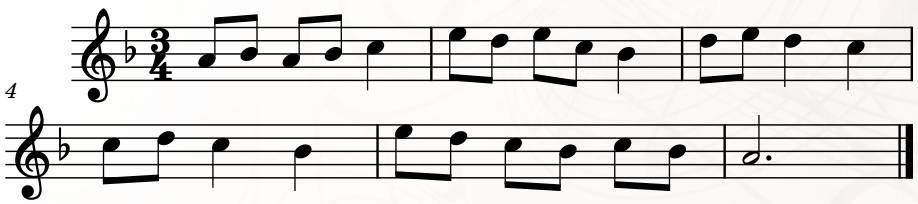
- Çargâh beşlisi

- Buselik beşlisi

- Kürdi beşlisi

Çalışma parçalarının tüm sınıf tarafından doğru seslendirilip seslendirilmediğine dair öğretmenimizden dönüt alalım. Parçalar doğru seslendirilene kadar etkinliği devam ettirelim.

Kontrol Noktası

Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı: _____ Numarası: _____

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğini "✓" ile işaretleyiniz.

	Davranışlar	Evet	Kısmen	Hayır
1	Çargâh beşlisi çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
2	Çargâh beşlisi çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
3	Buselik beşlisi çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
4	Buselik beşlisi çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
5	Kürdi beşlisi çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
6	Kürdi beşlisi çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
7	Grupla yapılan solfej çalışmalarının yürütülmesinde aktif rol aldım.			
8	Ortak hedeflere ulaşmak için arkadaşlarımla dayanışma içinde oldum.			

Bu formda "Kısmen" ve "Hayır" olarak işaretlediğiniz becerilerdeki eksikliklerinizi öğretmeniniz ile değerlendiriniz.

3.3 ÇARGÂH, BUSELİK VE KÜRDİ BEŞLİLERİNİ İŞİTEBİLME

Başlangıç Noktam

- Öğretmenimizin vereceği beşli ses dizilerinin hangi beşli dizilere ait olduğunu söyleyelim.
- Ses dizileri içinde beşlilerin önemini tartışalım.

Düşünüyorum

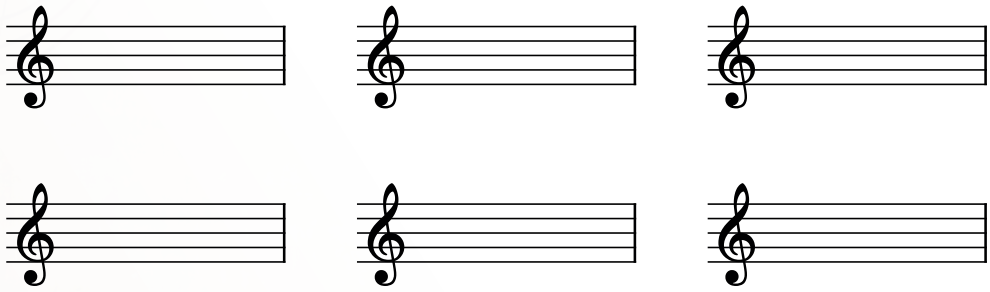
- Beşlilerin yalnızca nota dizileriyle sınırlı bir kavram olmadığını, müzik dışında da tamamlanmış ve bütünlük taşıyan yapılarla ilişkilendirilebileceğine dair günlük hayatımızdan örnekler verelim.
- Çargâh, buselik ve kürdi beşlilerinin bizde uyandırdığı duyguları aşağıda verilen alana yazalım.

Öğreniyorum

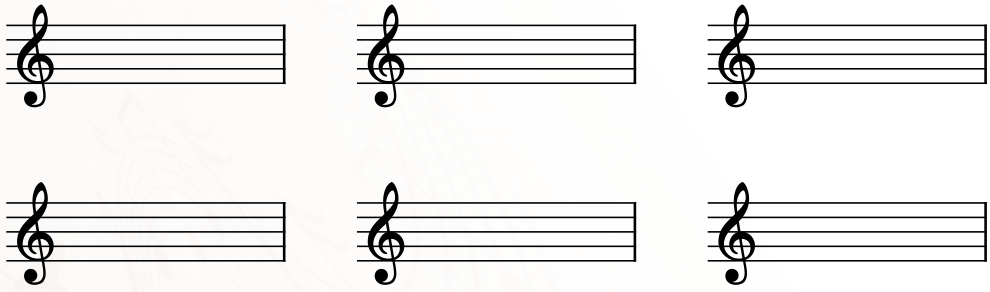
Dikte çalışmaları; çargâh, buselik ve kürdi beşlilerin öğrenciler tarafından hem teorik hem de pratik olarak anlaşılmasını sağlayan çalışmaların başında gelir. Öğrencilerin dinleme ve algılama becerilerini güçlendirirken melodik hafızalarının da gelişmesine katkıda bulunur. Karşılaşılan zorluklara rağmen düzenli ve azimli bir şekilde çalışmalara devam etmek, bu beceriyi geliştirmek için oldukça önemlidir.

Müziği Çözümlüyorum-5

- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği çargâh beşlisi notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

- Öğretmeninizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği buselik beşlisi notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

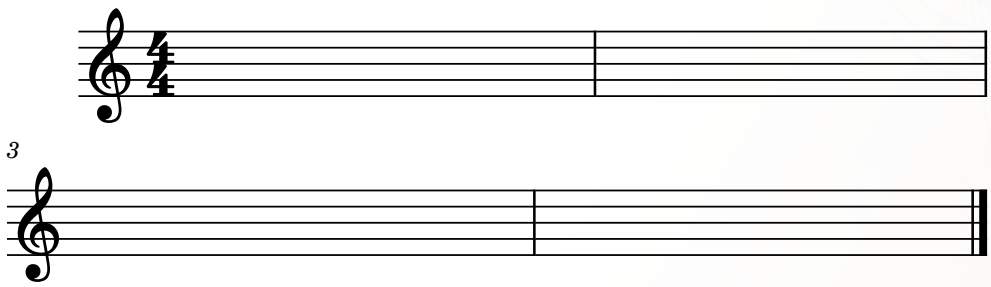
- Öğretmeninizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği kürdi beşlisi notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

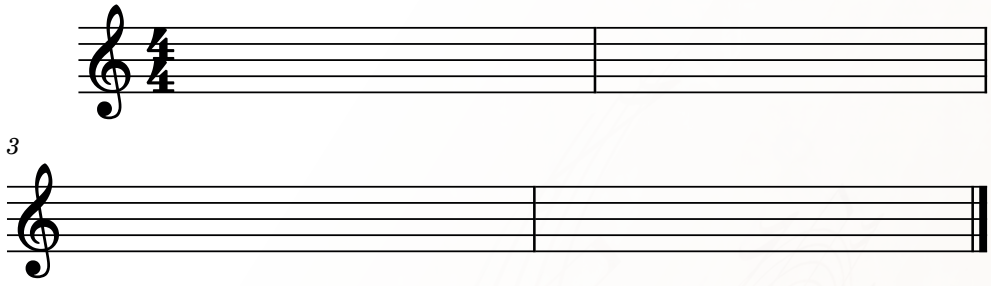
Müziği Çözümlüyorum-6

Aşağıdaki dizeklerin yanlarındaki karekodlarda verilen çargâh, buselik ve kürdi beşlisi notaları ile yazılmış çalışma parçalarını dinleyelim. Parçaların diktelerini uygun dizeklere yazalım.

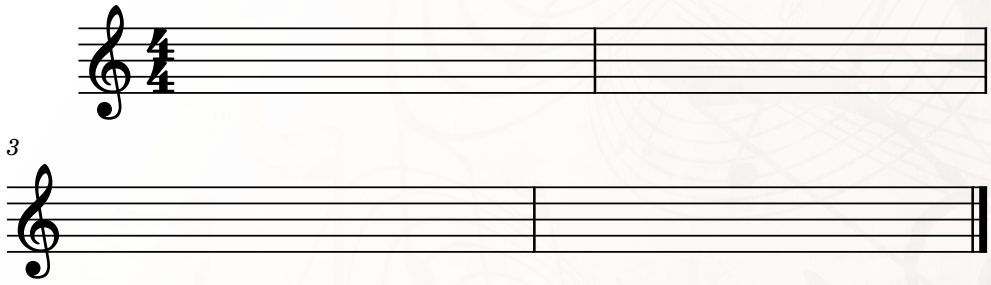
- Çargâh beşlisi

- Buselik beşlisi

- Kürdi beşlisi

Kontrol Noktası

Performans Görevi

Bu görevde sizden Türk müziğinin temel beşlilerindenden oluşan eser ve ezgilerle ilgili işitme ve yazma performanlarınızı geliştirmeniz beklenmektedir.

Yönerge

Bir sonraki sayfada giriş kısımları verilen ezgilerden yararlanarak aşağıdaki işlem adımlarını uygulayınız.

1. adım *Çargâh, buselik ve kürdi beşlileri kullanılarak ilk iki ölçüleri yazılmış olan ezgileri inceleyelim.*

2. adım *Konuyla ilgili basılı ve çevrim içi kaynaklardan araştırma yapınız.*

3. adım *Ezgileri, başlangıcı ile uyumlu ve dört ölçü olacak şekilde tamamlayınız.*

4. adım *Ezgileri tamamlarken eserin ölçü yapısına ve esere hangi beşli ile başlandığına dikkat ediniz.*

5. adım *Tamamlanan ezgilerin solfejini sınıfta yapınız ve bu ezgileri kendi çalgısınızla seslendiriniz.*

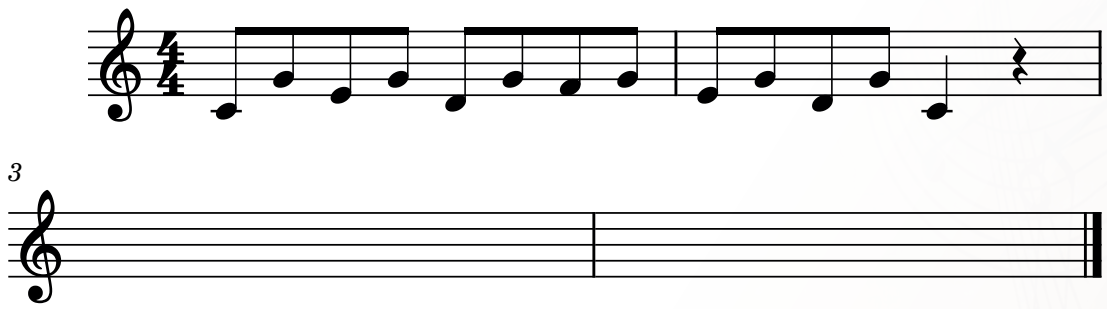
6. adım *Ulaştığınız bilgileri düzenleyerek konuyla ilgili fikirlerinizi sınıf ortamında paylaşınız.*

Değerlendirme

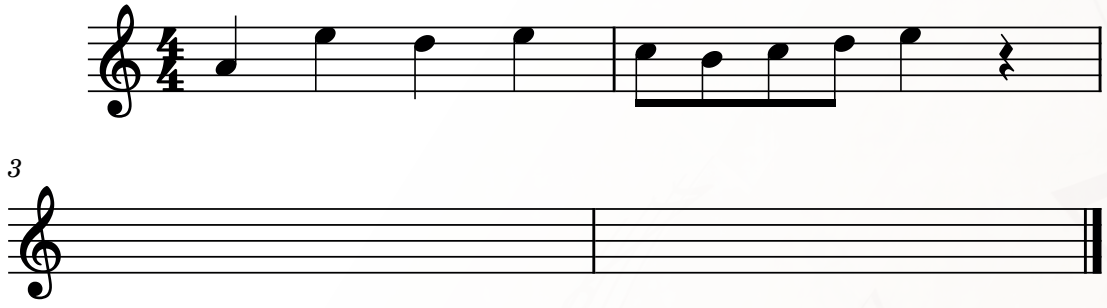
Yapılan performans görevi; verilen beşlilerin doğru ve etkili bir şekilde kullanılarak ezgilerin tamamlanması, ezgilerin sınıf ortamında seslendirilmesi ve konuyla ilgili farklı araştırmalar yapılması karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarıyla öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.

Analitik dereceli puanlama anahtarı

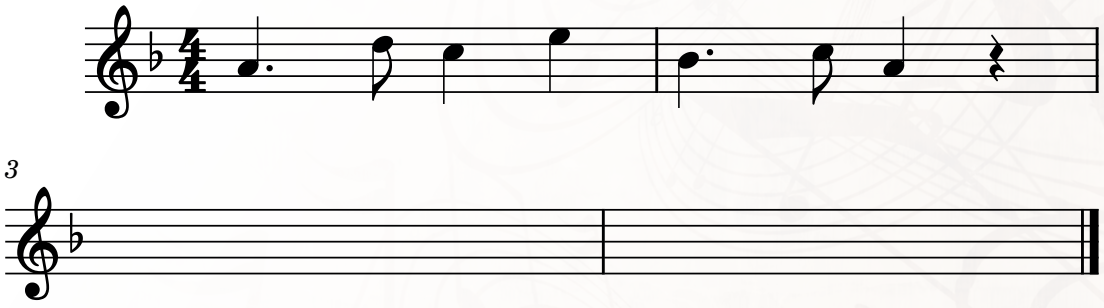
Çargâh Ezgi

Buselik Ezgi

Kürdi Ezgi

3. Tema Sonu Değerlendirme Soruları

1) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, verilen sözcüklerden uygun olanları yazınız.

dügâh	tanini	kürdi
bakiye	rast	çargâh

a. Kürdi beşli dizisinde perdeler arası aralıklar "bakiye-tanini-tanini-_____" şeklindedir.

b. Buselik beşlisinde karar sesi _____ perdesidir.

c. Çargâh beşlisi dizisi çargâh, yegâh, hüseynî aşiran, acem aşiran ve _____ perdelerinden oluşmaktadır.

ç. Buselik beşli dizisinde perdeler arası aralıklar "tanini- _____ -tanini-tanini" şeklindedir.

d. Beş koma küçük mücennep bemolü öğrendiğimiz beşliler içinden _____ beşlisinde yer alır.

Boş bırakılan yerlere yazmadığınız kavramın tanımını aşağıdaki alana yazınız.

.....

2) Verilen ifadeleri, uygun beşliler ile eşleştiriniz.

Buselik Beşlisi

Çargâh Beşlisi

Kürdi Beşlisi

3) Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfade doğru ise "D", yanlış ise "Y" harfini işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

İfade	Karar	Açıklama
a. Çargâh beşlisi sırasıyla la, si, do, re ve mi seslerinden oluşur.	( ) D ( ) Y	
b. Kürdi beşlisinde karar sesi "dügâh (la)" perdesidir.	( ) D ( ) Y	
c. Buselik beşlisinin Türk müziğindeki perde karşılıkları sırasıyla dügâh, buselik, çargâh, neva ve hüseynî perdeleridir.	( ) D ( ) Y	
ç. Buselik beşlisi ve çargâh beşlisinde dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı 31 komadır.	( ) D ( ) Y	
d. 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin tam beşli olduğunu göstermektedir.	( ) D ( ) Y	
e. Buselik beşlisi ve kürdi beşlisi dizileri aynı ses değiştirici işaretlere sahiptir.	( ) D ( ) Y	
f. Çargâh beşlisi dizisinin ilk perdesi çargâh, beşinci perdesi ise rast perdeleridir.	( ) D ( ) Y	
g. Kürdi ve buselik beşlilerinin karar sesi dügâh perdesidir.	( ) D ( ) Y	

4. Günlük hayatınızda bu tema ile ilgili öğrendiğiniz bilgileri nerede ve nasıl kullanabilirsiniz? Yazınız.

.....

.....

Ek ölçme karekodu

Kelime bulmaca

4. Tema

TAM BEŞLİLER-2

Tema karekodu

Temanın özetini içeren karekod

4.1 RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ YAZABİLME

4.2 RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ OKUYABİLME

4.3 RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ İŞİTEBİLME

Anahtar Kavramlar

- artık ikili
- bakiye
- buselik
- büyük mücennep
- çargâh
- hicaz
- koma
- küçük mücennep
- kürdi
- perde
- rast
- ses
- tam beşli
- tanini
- uşşak

Bu temada sizden;

- rast, hüseynî ve hicaz beşlilerini yazabilmeniz,
- rast, hüseynî ve hicaz beşlilerini okuyabilmeniz,
- rast, hüseynî ve hicaz beşlilerini işitebilmeniz

beklenmektedir.

Başlarken

Bu temada rast, hüseynî ve hicaz beşlilerini keşfedeceğiz.

- En sevdiğimiz oyunun kahramanı olsaydık ve bir yolculuğa çıksaydık rast beşlisi hikâyemize nasıl eşlik ederdi?
- Hicaz beşlisi bizi hangi mevsime götürür? Ilık bir ilkbahara mı, tatlı bir sonbahara mı ya da sıcacık bir yaz gününe mi? Nedenini paylaşalım.
- Bir şehri, hüseynî beşlisi ile özdeşleştirecek olsaydık burası nasıl bir yer olurdu?

4.1 RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ YAZABİLME

Başlangıç Noktam

- Daha önce öğrendiğimiz rast, uşşak ve hicaz dörtlülerinin yapısı nasıldı? Dörtlülerin rast, hüseynî ve hicaz beşlilerinden farkı ne olabilir?
- Bir ses dizisinde dörtlülerin genişletilerek beşli hâline gelmesi nasıl bir değişiklik yaratır?

Düşünüyorum

- Bir şiirde ahenk oluşturmak için kafiyeli kelimeler seçilir. Benzer şekilde bir müzik eserinde de belirli ses dizileri, eserin ruhunu oluşturur. Hangi beşliler hangi duyguları çağrıştırır?
- Günlük hayatta duyduğumuz ezgilerde (bir film müziği ya da bir ilahi gibi) hicaz beşlisi seslerinin bize nasıl bir his verdiğini düşünelim.
- Yandaki karekodda verilen rast, hüseynî ve hicaz beşlileri kullanılarak seslendirilmiş olan ezgileri dinleyelim. Dinlediğimiz ezgilerde beşlilerin hissettirdiği duyguları arkadaşlarımızla tartışarak paylaşalım.
- Aşağıdaki beşlileri inceleyelim. Beşliler arasındaki farklılık ve benzerlikleri söyleyelim. Beşlilerle ilgili arkadaşlarımıza sorular soralım.

Rast Beşlisi

Hüseynî Beşlisi

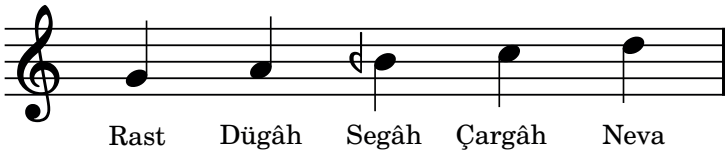

Hicaz Beşlisi

Öğreniyorum

Rast Beşlisi

Rast dizisi Türk müziğinde köklü bir geçmişe sahip olup belirli perde dizilimleriyle tanımlanır. Rast beşlisi bu makamın temel melodik yapılarından biri olarak ses dizisini oluşturmada büyük bir rol oynar.

- Karar sesi **rast** perdesidir.
- **Sol, la, si♭ , do** ve **re** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **rast, dügâh, segâh, çargâh** ve **neva** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **tanini-büyük mücennep-küçük mücennep-tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Rast ve neva perdeleri arasındaki ses aralığı **31 koma**dır.
- 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam beşli** olduğunu göstermektedir.

Rast beşlisi; rast makamının melodik yapısına temel teşkil eden, makamın karakteristik özelliklerini ve melodik dizisini belirginleştiren önemli bir yapı taşıdır. Hamâmîzâde İsmâil Dede Efendi'nin semâi usulünde "Yine bir gülnihal aldı bu gönlümü" mısrası ile başlayan şarkısı; Itrî'nin "Yâ habîbellah hâlik-ı yektâ tûyî" mısrası ile başlayan na't-ı Mevlânâ'sı, Dağman Zâkiri Ahmed Efendi'nin düyek usulünde "Bu şeb hurşîd-i evreng-i risâlet geldi dünyâya" mısrası ile başlayan tevşîhi ve Zekâi Dede'nin "Tövbe edelim zenbimize tübtü ilallah, yâ Allah" mısrası ile başlayan ilâhisi bu makamda bestelenmiş eserlerden bazılarıdır. Bu yapı, farklı perdeler üzerinde de kurulabilir.

Müziği Çözümlüyorum-1

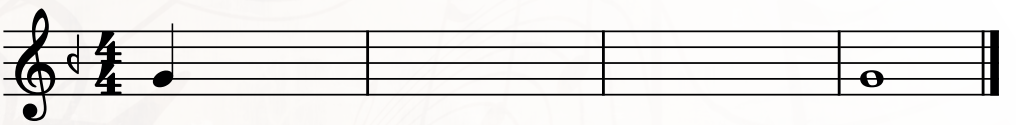
- Aşağıda notaları verilen rast parçasını yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan rast beşlisine ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

RAST AZERİ TÜRKÜ
Gül Ağacı Değilem

Söz-Müzik:Necip MİRKELAMOĞLU

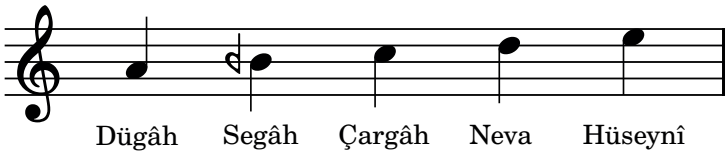

- Rast beşlisinde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerleri ile birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Hüseynî Beşlisi

Hüseynî dizisi, Türk müziğinde belirli perde aralıklarıyla tanımlanan bir melodik dizilimdir. Hüseynî beşlisi bu dizinin temel yapısını oluşturarak müzikal yapının şekillenmesine katkıda bulunur. Geleneksel eserlerde sıklıkla kullanılan hüseynî beşlisi, makamın melodik seyri içinde önemli bir rol oynar.

- Karar sesi **dügâh** perdesidir.
- **La, si♭, do, re** ve **mi** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **dügâh, segâh, çargâh, neva** ve **hüseynî** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **büyük mücennep-küçük mücennep-tanini-tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı **31 koma**dır.
- 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam beşli** olduğunu göstermektedir.

Hüseynî beşlisi; hüseynî makamının melodik yapısına temel teşkil eden, makamın karakteristik özelliklerini ve melodik dizisini belirginleştiren önemli bir yapı taşıdır. Kara İsmâil Ağa'nın "Gönüller uğrusu bir yâr-i bî-amânım var" mısrası ile başlayan nakış yürük semâisi bu makamın seçkin eserleri arasındadır. Bu yapı, farklı perdeler üzerinde de kurulabilir.

Müziği Çözümlüyorum-2

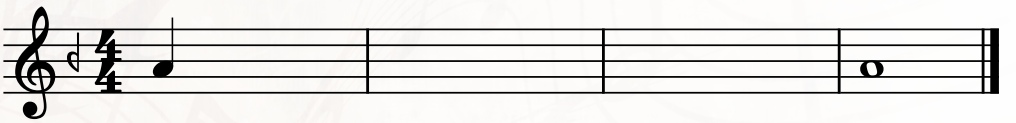
- Aşağıda notaları verilen hüseynî parçayı yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan hüseynî beşlisine ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

HİCRAN OKU SİNEM DELER

Söz: Mehmet Sadi Bey
Müzik: Şevki Bey

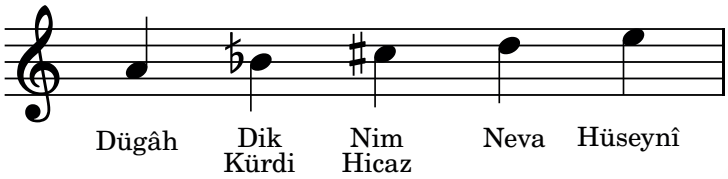

- Hüseynî beşlisinde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerleri ile birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Öğreniyorum

Hicaz Beşlisi

Hicaz beşlisi, Türk müziğinde belirli perde aralıklarıyla tanımlanan melodik dizilimlerden biridir. Makamın ses dizisini oluşturarak müzikal yapının şekillenmesine katkıda bulunur ve besteciler tarafından farklı melodiler oluşturmak için kullanılır.

- Karar sesi **dügâh** perdesidir.
- La, si♭ , do#, re ve **mi** seslerinden oluşur.
- Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla **dügâh, dik kürdi, nim hicaz, neva** ve **hüseynî** perdeleridir.
- Perdeler arası aralıklar **küçük mücennep-artık ikili-küçük mücennep-tanini** dizilimiyle oluşmaktadır.
- Dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı **31 koma**dır.
- 31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin **tam beşli** olduğunu göstermektedir.

Hicaz beşlisi; hicaz makamının melodik yapısına temel teşkil eden, makamın karakteristik özelliklerini ve melodik dizisini belirginleştiren önemli bir yapı taşıdır. Hicaz makamına örnek olarak Nâyî Osman Dede ile Aziz Dede'nin devr-i kebîr usulündeki peşrevleri, Hamâmîzâde İsmâil Dede'nin zencir usulünde "Ol mâhitâbı aceb gösterir mi bana felek" mısrası ile başlayan bestesi verilebilir. Güvenli ağ üzerinden bu eserler dinlenebilir. Bu yapı, farklı perdeler üzerinde de kurulabilir.

Müziği Çözümlüyorum-3

- Aşağıda notaları verilen hicaz parçayı yandaki karekod üzerinden dinleyelim. Eserde yer alan hicaz beşlisine ait notaları yuvarlak içine alarak işaretleyelim.

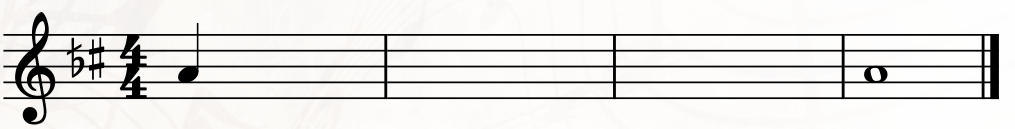
HİCAZ ŞARKI
Ayrılık Ateşten Bir Ok

Söz-Müzik: Fahri KAYAHAN

(1-2)

- Hicaz beşlisinde bulunan notaları kullanarak aşağıdaki dizek üzerinde bir ezgi oluşturalım. Çalışmamız esnasında birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık nota değerleri ile birlik, dörtlük, sekizlik ve onaltılık sus değerlerinden istediklerimizi kullanalım.

Kontrol Noktası

- Aşağıdaki tabloda yer alan açıklamaları okuyunuz. Verilen açıklamaların ait olduğu beşli dizisi alanını "✓" ile işaretleyiniz.

		Beşli Dizileri		
		Rast Beşlisi	Hüseynî Beşlisi	Hicaz Beşlisi
Açıklamalar	4 koma bakiye bemolü yer alır.			
	Karar sesi dügâh perdesidir.			
	1 ve 5. perdeler arası 31 komadan oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **T-K-S-T** dizilimiyle			
	Aralıkları sırasıyla **S-A-S-T** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Aralıkları sırasıyla **K-S-T-T** dizilimiyle oluşmaktadır.			
	Dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı 31 komadır.			
	31 komadan oluşan bu aralık bize bu dizinin tam beşli olduğunu göstermektedir.			

Doğru işaretlemediğiniz alan ile ilgili öğretmeninizden veya arkadaşlarınızdan geri bildirim alarak öğrenme eksikliğinizi tamamlayınız.

4.2 RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ OKUYABİLME

Başlangıç Noktam

- Aşağıdaki beşlileri inceleyelim. İncelediğimiz beşlilerin daha önce öğrenmiş olduğumuz çargâh, buselik ve kürdi beşlilerinden ne gibi farklılıkları olduğunu gözlemleyelim.

Rast Beşlisi

Hüseynî Beşlisi

Hicaz Beşlisi

- Daha önceden dinlemiş olduğumuz rast, hüseynî veya hicaz ses dizileriyle bestelenmiş eserlerin ses karakterleri ile ilgili bildiklerimizi arkadaşlarımızla paylaşalım.

Düşünüyorum

- Doğada gördüğümüz sıralı yapıları (arıların bal peteklerini inşa etmesi, her kar tanesinin benzersiz simetrisiyle kristalleşmesi ve gökyüzünde sıralanması gibi) rast, hüseynî ve hicaz beşlileriyle nasıl ilişkilendirilebiliriz? Kısaca anlatalım.

Öğreniyorum

Solfej çalışmalarında rast, hüseynî ve hicaz beşlileri makamların temel melodik yapısını öğrenmek ve uygulamak için kullanılır. Bu dizilerin doğru şekilde seslendirilmesi makamın yapısal özelliklerinin anlaşılmasına katkıda bulunur ve müzikal ifadeyi destekler.

Müziği Çözümlüyorum-4

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği gerçekleştirelim.

Etkinliğin Adı	Beşlileri Seslendiriyoruz
Etkinliğin Süresi	2 ders saati
Araç Gereç	Ders kitabı, 1 adet Türk müziği çalgısı

Yönerge

1. Rast, hüseynî ve hicaz beşlileri ile yazılan çalışma parçalarını inceleyelim.
2. Çalışma parçalarının ritmik solfejini arkadaşlarımızla yapalım.
3. Çalışma parçalarının ritmik solfejini yaparken nota isimlerini doğru söylemeye özen gösterelim.
4. Öğretmenimizin çalacağı bir Türk müziği çalgısı eşliğinde çalışma parçalarının solfejini yapalım.

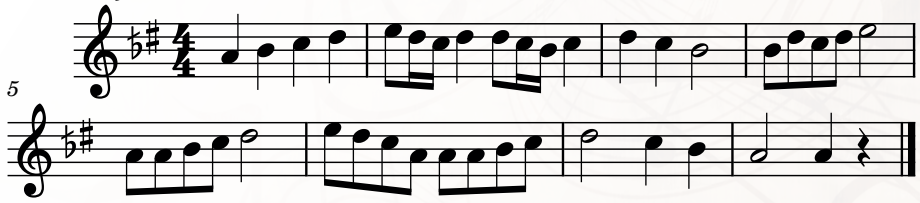
- Rast beşlisi

- Hüseynî beşlisi

- Hicaz beşlisi

Çalışma parçalarının tüm sınıf tarafından doğru seslendirilip seslendirilmediğine dair öğretmenimizden dönüt alalım. Parçalar doğru seslendirilene kadar etkinliği devam ettirelim.

Kontrol Noktası

Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı: _____ Numarası: _____

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfadelere katılıyorsanız "Evet", kısmen katılıyorsanız "Kısmen", katılmıyorsanız "Hayır" seçeneğini "✓" ile işaretleyiniz.

	Davranışlar	Evet	Kısmen	Hayır
1	Hüseynî beşlisinin çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
2	Hüseynî beşlisi çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
3	Rast beşlisi çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
4	Rast beşlisi çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
5	Hicaz beşlisi çalışma parçasının ritmik okumasını yaptım.			
6	Hicaz beşlisi çalışma parçasının solfej okumasını yaptım.			
7	Grupla yapılan solfej çalışmalarının yürütülmesinde aktif rol aldım.			
8	Ortak hedeflere ulaşmak için arkadaşlarımla dayanışma içinde oldum.			

Bu formda "Kısmen" ve "Hayır" olarak işaretlediğiniz becerilerdeki eksikliklerinizi öğretmeniniz ile değerlendiriniz.

4.3 RAST, HÜSEYNÎ VE HİCAZ BEŞLİLERİNİ İŞİTEBİLME

Başlangıç Noktam

- Dinlediğim ezgi bana huzur verdi, yaz sabahı gibi... Rast beşlisi olabilir mi?
- Duyduğum ezgi biraz hüzünlü ama umut da var içinde. Hüseynî beşlisi olabilir mi?
- Dinlediğim ezgi çok derin ve dokunaklı geldi. Hicaz beşlisi olabilir mi?

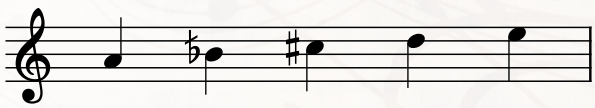
Sorularını arkadaşlarımızla tartışalım.

Düşünüyorum

Aşağıdaki beşlileri seslendirelim. Seslendirdiğimiz beşlilerin bizde uyandırdığı duyguları dörtlülerin yanlarında verilen alanlara yazalım.

Öğreniyorum

Türk müziğinde dikte çalışmaları, makamların karakteristik özelliklerini kavramak için oldukça önemlidir. Dikte çalışması sırasında melodileri doğru şekilde notaya dökerken sesleri daha iyi ayırt etmeyi öğreniriz. Bu sayede yaratıcılığımız ve müzikal ifademiz güçlenir.

Müziği Çözümlüyorum-5

- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği rast beşlisi notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği hüseynî beşlisi notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

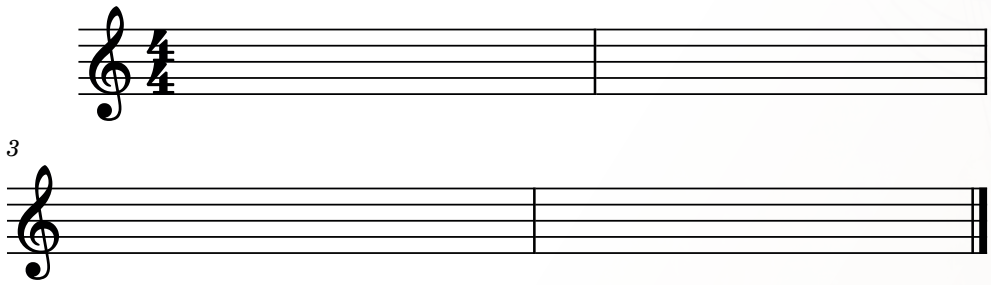
- Öğretmenimizin bir Türk müziği çalgısı ya da etkileşimli tahta aracılığıyla bize rastgele dinleteceği hicaz beşlisi notalarından duyduklarımızı sırasıyla aşağıdaki dizeklere yazalım.

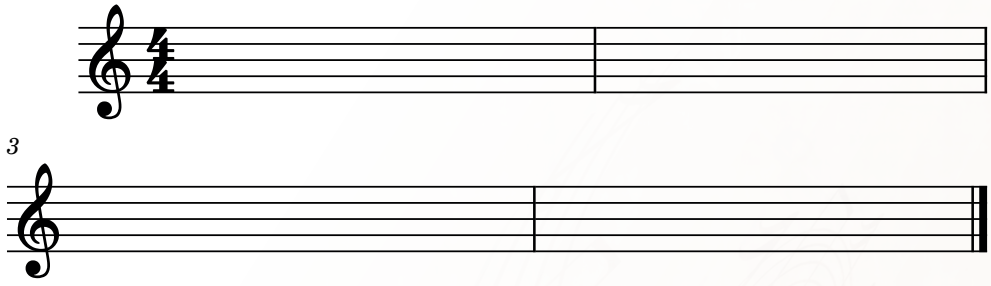
Müziği Çözümlüyorum-6

Aşağıdaki dizeklerin yanlarındaki karekodlarda verilen rast, hüseynî, hicaz beşlisi notaları ile yazılmış çalışma parçalarını dinleyelim. Parçaların diktelerini uygun dizeklere yazalım.

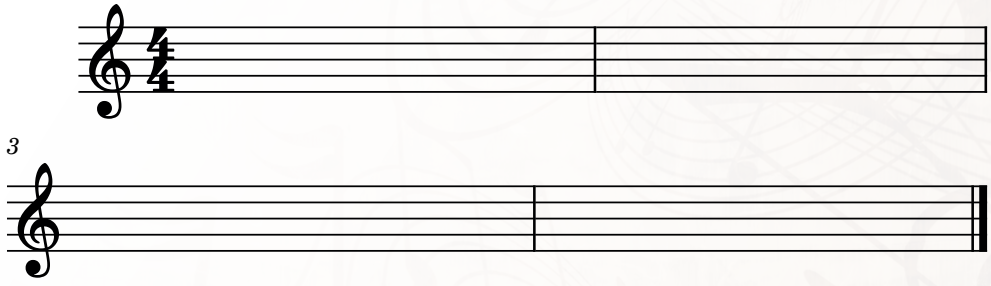
- Rast beşlisi

- Hüseynî beşlisi

- Hicaz beşlisi

Kontrol Noktası

Performans Görevi

Bu performans görevinde sizden Türk müziğinin temel beşlilerinden oluşan eser ve ezgilerle ilgili işitme performanslarınızı geliştirmeniz beklenmektedir.

Yönerge

Bir sonraki sayfada giriş kısımları verilen ezgilerden yararlanarak aşağıdaki işlem adımlarını uygulayınız.

1. adım *Rast, hüseynî ve hicaz beşlileri kullanılarak ilk iki ölçüleri yazılmış olan ezgileri inceleyiniz.*

2. adım *Konuyla ilgili basılı ve çevrim içi kaynaklardan araştırma yapınız.*

3.adım *Ezgileri, başlangıcı ile uyumlu ve dört ölçü olacak şekilde tamamlayınız.*

4. adım *Ezgileri tamamlarken eserin ölçü yapısına ve esere hangi beşli ile başlandığına dikkat ediniz.*

5. adım *Tamamlanan ezgilerin solfejini sınıfta yapınız ve bu ezgileri kendi çalgısınızla seslendiriniz.*

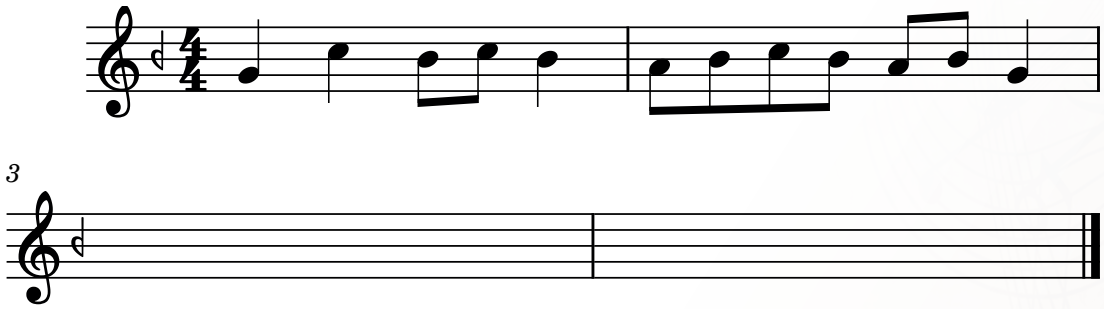
6. adım *Ulaştığınız bilgileri düzenleyerek konuyla ilgili fikirlerinizi sınıf ortamında paylaşınız. Arkadaşlarınızın bestelediği ezgilerle ilgili görüşlerinizi paylaşınız. Görüşlerinizi ifade ederken yapıcı bir dil kullanmaya özen gösteriniz.*

Değerlendirme

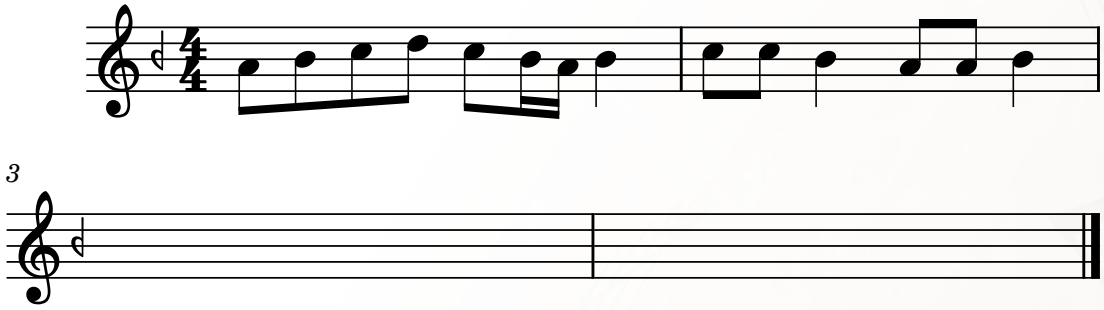
Yapılan performans görevi; verilen beşlilerin doğru ve etkili bir şekilde kullanılarak ezgilerin tamamlanması, ezgilerin sınıf ortamında seslendirilmesi ve konuyla ilgili farklı araştırmalar yapılması karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarıyla öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.

Analitik dereceli puanlama anahtarı

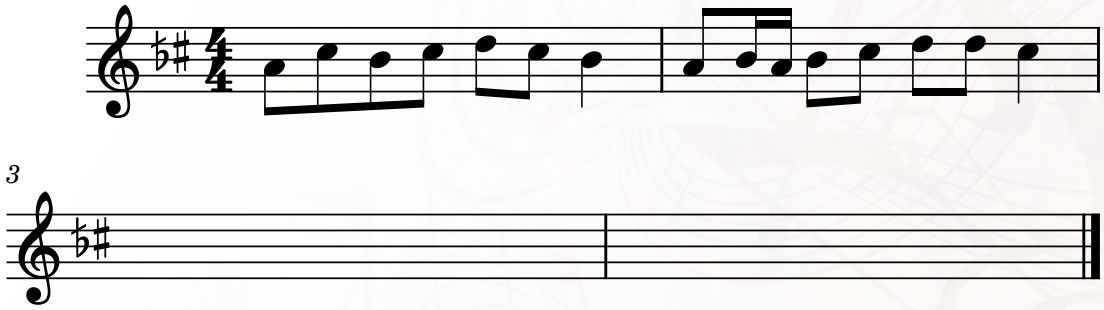
Rast Ezgi

Hüseynî Ezgi

Hicaz Ezgi

4. Tema Sonu Değerlendirme Soruları

1) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, verilen sözcüklerden uygun olanları yazınız.

dügâh	küçük mücennep	duygusal
neşeli	artık ikili	nim hicaz

a. Rast beşlisinde perdeler arası aralıklar "tanini-büyük mücennep- _____ -tanini" dizilimiyle oluşmaktadır.

b. Hicaz beşlisi "küçük mücennep- _____ – küçük mücennep – tanini" dizilimiyle oluşmaktadır.

c. Rast beşlisinde Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla rast, _____ segâh, çargâh ve neva perdeleridir.

ç. Hüseynî makamı, Türk müziğinde sıcak ve içten melodik yapısıyla _____ bir derinlik sunar.

d. Hicaz beşlisinde perde karşılıkları sırasıyla "dügah - dik kürdi- _____ -neva ve hüseynî" perdeleridir.

Boş bırakılan yerlere yazmadığınız kavramın tanımını aşağıdaki alana yazınız.

.....

2) Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. İfade doğru ise "D", yanlış ise "Y" harfini işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

İfade	Karar	Açıklama
a. Hicaz beşlisinde perdeler arası aralıklar "küçük mücennep-artık ikili- büyük mücennep-tanini" dizilimiyle oluşmaktadır.	( ) D ( ) Y	
b. Hüseynî beşlisinde dügâh ve hüseynî perdeleri arasındaki ses aralığı 31 komadır.	( ) D ( ) Y	
c. Hüseynî beşlisinde perdeler arası aralıklar "büyük mücennep-küçük mücennep-tanini- tanini" dizilimiyle oluşmaktadır.	( ) D ( ) Y	
ç. Hicaz beşlisi la, si♭, sol, re ve mi seslerinden oluşur.	( ) D ( ) Y	

3) Aşağıdaki numaralandırılmış kutularda rast, hüseynî ve hicaz beşlileri ile ilgili kavramlar verilmiştir. Kutulardaki numaraları kullanarak verilen soruları cevaplayınız (Aynı kutu numarasını birden fazla cevap için kullanabilirsiniz).

1 — Rast ve neva perdeleri arasındaki ses aralığı 31 komadır.

2 — Karar sesi "dügâh" perdesidir.

3 — Perdeler arası aralıklar "küçük mücennep-artık iki-li-küçük mücennep-tanini" dizilimiyle oluşmaktadır.

4 — Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla dügâh, dik kürdi, nim hicaz, neva ve hüseynî perdeleridir.

5 — Sol, la, si𝄫, do ve re seslerinden oluşur.

6 — Türk müziğinde perde karşılıkları sırasıyla dügâh, segâh, çargâh neva ve hüseynî perdeleridir.

7 — La, si♭, do#, re ve mi seslerinden oluşur.

8 — La, si𝄫, do, re ve mi seslerinden oluşur.

9 — Perdeler arası aralıklar "tanini-büyük mücennep-küçük mücennep-tanini" dizilimiyle oluşmaktadır.

a. Yukarıdaki ifadelerden hangileri hicaz beşlisi ile ilgilidir?

_____

b. Yukarıdaki ifadelerden hangileri rast beşlisi ile ilgilidir?

_____

c. Yukarıdaki ifadelerden hangileri hüseynî beşlisi ile ilgilidir?

_____

Ek ölçme karekodu

Kelime avı

Sözlük

A-B-C-Ç

artık ikili : Pes veya tiz ses arasındaki mesafenin 12-13 koma olması.

bakiye : Klasik Türk müziğinde iki ses arasındaki 4 komalık mesafeye verilen isim.

büyük mücennep : Klasik Türk müziğinde iki ses arasındaki 8 komalık mesafeye verilen isim.

D-E-F-G

dikte : Duyulan bir müzik parçasının (melodi, ritim, armoni veya bunların kombinasyonu) notaya dökülerek yazıya geçirilmesi alıştırması.

entonasyon : Bir insanın veya çalgının çıkardığı sesin doğru frekansta olması.

eser : Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt.

ezgi : Belli kurallara göre düzenlenmiş, kulağa hoş gelen ses dizisi; melodi, nağme.

H-I-İ-J

hafız : Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

K-L-M-N

koma : Eşit olmayan iki ses arasında kulakla seçilebilecek en küçük aralık.

küçük mücennep : Klasik Türk müziğinde iki ses arasındaki 5 komalık mesafeye verilen isim.

O-Ö-P-R

ölçü : Bir ezginin eşit bölümlere ayrılışı.

perde : 1) Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi.
2) Ses derecelerini sağlamak için çalgılarda bulunup parmaklarla basılan yer.

ritmik solfej : Müzik eğitiminde kullanılan, notaları ve ritimleri öğretmek amacıyla özel olarak yazılmış melodik çalışmalara verilen genel ad.

S-Ş-T-U

solfej : Müzik ezgilerinin nota adları ile ses ve süre değerlerine uygun bir biçimde söylenmesi.

tanini : Klasik Türk müziğinde iki ses arasındaki 9 komalık mesafeye verilen isim.

Ü-V -Y-Z

yegâh : Klasik Türk müziğinde re perdesi ve bu perdedeki makam.

Kaynakça

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Müzik Okulları Müziksel İşitme, Okuma ve YazmaDersi Öğretim Programı (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Bu kaynakça APA 7 kriterlerine göre hazırlanmıştır.

Cevap Anahtarı

Eser Kaynakçası

Görsel ve Genel Ağ Kaynakçası

25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
40°K
35°K
ROMANYA
Bükreş
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
HAZAR DENİZİ
Sofya
BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
Tiflis
Edirne
Kırklareli
Sinop
Bartın
Zonguldak
Kastamonu
AGARA Ö.C.
Artvin
Ardahan
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
YUNANİSTAN
Tekirdağ
İstanbul
Samsun
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Kars
Erivan
Gökçeada
Bozcaada
Çanakkale
Kocaeli
Düzce
Karabük
Yalova
Sakarya
Bolu
Çankırı
Amasya
Çorum
Tokat
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Erzurum
Iğdır
Ağrı
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
Balıkesir
Bursa
Bilecik
Ankara
Eskişehir
Kırıkkale
Yozgat
Sivas
Tunceli
Bingöl
Muş
Van
Bitlis
Kütahya
Kırşehir
Manisa
İzmir
Afyonkarahisar
Uşak
Tuz Gölü
Nevşehir
Kayseri
Elâzığ
Malatya
Atina
Aksaray
Konya
Niğde
Aydın
Denizli
Isparta
Burdur
Kahramanmaraş
Adıyaman
Diyarbakır
Siirt
Batman
Şırnak
Hakkâri
Mardin
İ R A N
Muğla
Karaman
Osmaniye
Adana
Gaziantep
Şanlıurfa
Antalya
Mersin
Kilis
Hatay
S U R İ Y E
I R A K
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
Erenköy
Lefkoşa
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
LÜBNAN
Beyrut
Şam
Bağdat
A K D E N İ Z
L İ B Y A
Tel Aviv
FİLİSTİN
Batı Şeria
Doğu Kudüs
FİLİSTİN
Gazze Şeridi
İSRAİL
M I S I R
Süveyş K.
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400 km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.

TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
TÜRKİYE
KAZAKİSTAN
RUSYA FEDERASYONU
ÖZBEKİSTAN
TÜRKMENİSTAN
KIRGIZISTAN
TACİKİSTAN
AFGANİSTAN
İRAN
İRAK
SURİYE
PAKİSTAN
HİNDİSTAN
MOĞOLİSTAN
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
SAHA (YAKUT) C.
TUVA C.
Norveç Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Ohotsk Denizi
Bering Denizi
Akdeniz
Karadeniz
Hazar Denizi
Umman Denizi
Yemen Denizi
Kızıldeniz

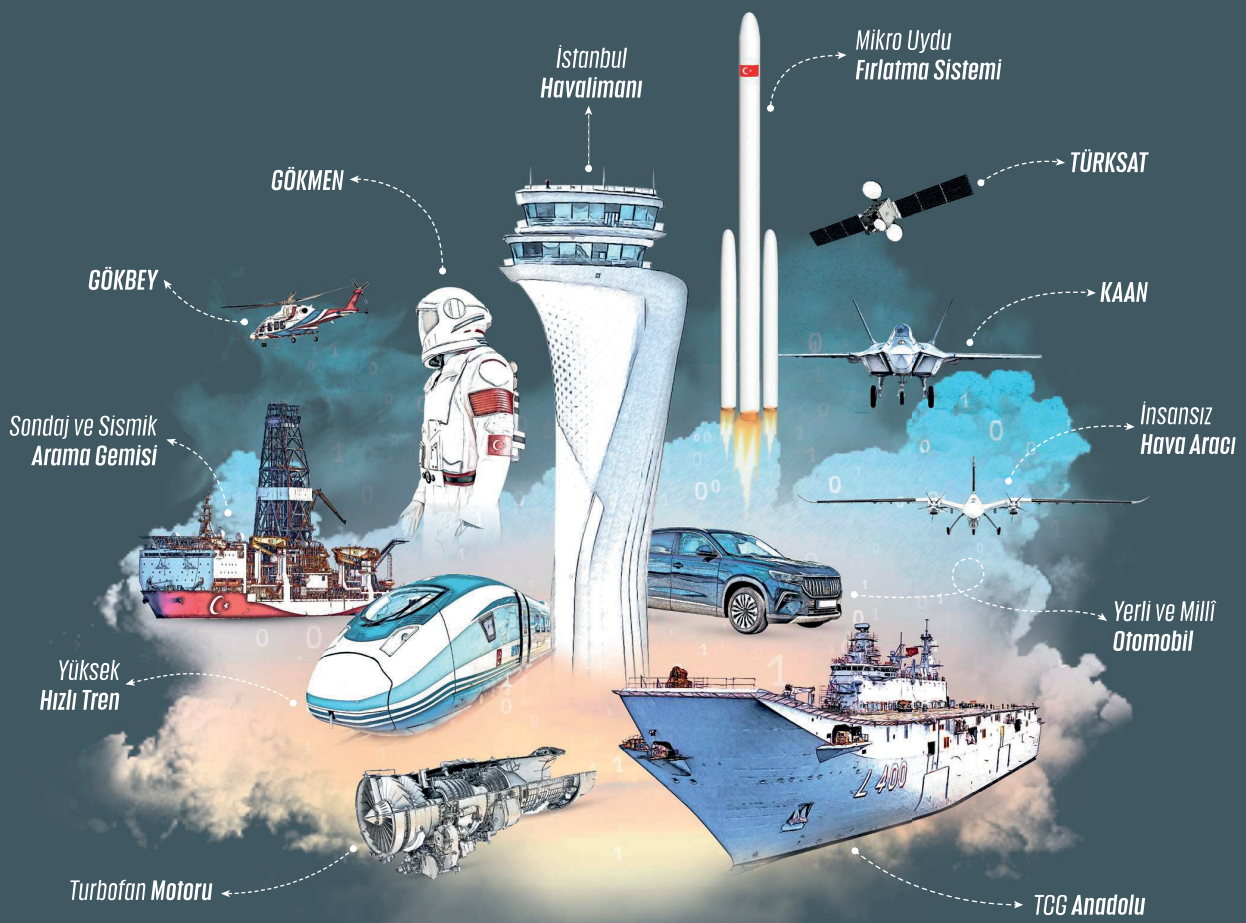

Bu kitaba sığmayan daha neler var!

www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.